

**PARLAMENTI TANÁCSKOZÁS
A CIGÁNYSÁG HELYZETÉRŐL**

**A PALACSINTO
GLASZO SIKERE
FRANCIAORSZÁGBAN**

SIKERSZINDRÓMA

**„KEDVES-HÁZ”
NYÍRTELEKEN**

V. ÉVFOLYAM

11. SZÁM

ROMA LAP

1997. NOVEMBER

ÁRA: 40 Ft

POLITIKAI LÁTÓSZÖG

HOSSZÚ ÚT

LD

„LUNGO DROM”

P O S T A F O R D U L T V A L

Kedves Paksi Éva!

Horváthné, e drága cigányasszonyt szeptemberben ismertem meg a kórházban. Én nem vagyok költő, soha senkiről nem írtam verset. Ez az érzelmmel teli írás sem nevezhető versnek, de szép és igaz, a szívem mélyéből jött. Örülnek, ha lapjukban közölnék, hadd örüljön az a kedves asszony.

Dömök Józsefné, Letenye

*Horváthné, a szép, heteg
cigány asszony*

*Haja göndör, ébenfekete,
Szeme ragyogó, mint a csillagok fénye.
Mosolya kedves, örökre lágy, derűs,
Pedig fájdalma gyötrik, mint a keselyűk.*

*De soha nem csügged, nem adja fel,
Mert tudja, hogy hét gyermekének
még a támasz kell.
Olyan, mint a kotlós, kiscsibéit gyűjti
össze,
Ha mind mellette van, akkor repes a lelke.*

*Nincs hétköznapi, nincs vasámap, délelőtt
vagy naplemente,
hogy férje, három lánya s négy fia ne
lenne körötte.*

*Aztán az unokák, a kis nebulók,
Ők a legdrágábbak, mint oltárképen
puttók.*

*Jó sorsom hozott e drága lénnel össze,
Sok-sok fájó könnyet törölt szememről le.*

*Pszichés műveltsége, több, mint sok
tudoré
pedig se írni, se olvasni nem tanult meg
szegény.*

*Mégis olyan sokat tanulhattam tőle,
türelmet, lágyaságot,
S egy életre szóló örök barátságot.
Kedves, jó Piroska, sose felejtsem el,
Imádkozzon értem!*

*Én is arra kérem a drága teremőt,
Hogy tartsa meg sokáig a szeretteinek.*

*És ha néha-néha együtt van a család,
Gondoljanak rám is, ki vív sok nagy,
kemény csatát.
De ígérem, erőt ad a maga buzgó hite,
Melyet tarisnon meg az Isten nekiünk
mindörökre.*

Enciklopédia — Berkes Béla

Családi hegedű: Hattyúsült (részlet)

A titkár reggel eljött értünk, és persze nevetett, amikor látta, hova vetett bennünket a vaksors. Elvitt minket a Frankfurt melletti Wallfriedbe, egy Niederad nevű holttelebe, ahol az angol zsoké, ezek a roppant sokat kereső emberek szoktak megszállni. Mondanom sem kell, hogy ez aztán egészen más szálló volt már.

Hanem itt más baj volt. A német könyv- és köznevelésügyi miniszter nem felel meg a magyar gyomornak. És különben is a jó enivalók elkészítése úgy látszik, nem tartozott a frankfurti erények közé.

Apám ebédre libasültet kért. Leült és enni kezdett. Nem mert senki egy szót sem szólni, mert köznevelésügyi volt, hogy öreg **Berkes Béla** a legjobb ember ugyan, de ha éhes, akkor jobb, ha messze elkerüli az ember. Ha aztán evett, akkor akár kenyérre lehet őt kenni. Különösen, ha jól evett.

Hanem most nem ez volt az eset.

Már az is gyanús volt, hogy a libának feltűnően óriási combja és egyéb részei voltak. Igen rágós, öreg libával bajlódott apám, és persze egyre jobban ráncolta a homlokát, egyre rosszabb lett a kedve. Gyanús olaj úszott a tányérján, lehet az is, hogy valami fagygyúból sütötték ki.

– E' nem liba, ez hattyú – mondta akkor jámboran a banda egyik tagja.

Ez már sok volt. Apám eltolta a tányért és felugrott. Egész nap nem szolt egy szót sem senkihez, de őhöz sem mert senki szólni.

Igy került aztán este a kastélyban a mi hangversenyünkre a sor. A nemzeti köznevelési minisztérium foglalt ott helyet a kastély nagy márványtermében, és én láttam apámon, hogy még mindig nem heverte ki a déli ebéd csalódásait, még

mindig rosszkedvű volt. Tartottam is tőle, hogy rosszkedvének valamilyen következményei lesznek.

De azért játszottunk. A közönséget meghódítottuk játékkunkkal, és különösen a hölgyek között volt nagy sikere édes-bús hallgató nótáinknak. Fél kilenckor kezdtük el a muzsikát, és fél háromkor még mindig játszottunk.

Volt ott egy orosz hercegnő is, emlékszem, magas, vékony szőke hölgy, igazi kékvérű. A zenénk úgy látszik, különösen tetszetett neki, mert ő tapsolt mindig legjobban, és éjszaka fél háromkor is egyre kérlelte, hogy még, még. Akkor egyszerre csak megtörtént a baj. Apám ingerülten legyintett kezével.

– Elég volt, kérem – mondta meglehetősen hangosan.

Csend lett, és láttuk, hogy az orosz hercegnő bizony meg is szeppent küssé.

Andrássy Géza nevetni kezdett, és összesüggött **Sigray Antallal**. Sigray apámhoz lépett, és derűsen megveregette a vállát.

– Te, Bélám!... Az lehet a baj, hogy éhes vagy...

– Az bizony, gróf úr. Éhes gyomorral pedig nem tudok játszani.

A gróf névjegyet nyomott apám kezébe.

– Frankfurterhofban, ott igen kielégítő a koszt.

– Nem bánom én, méltóságos gróf úr, ha ezer pengőbe is kerül, megfizetem, csak jó legyen – mondta apám.

A gróf nevetett.

Másnap már a Hotel Frankfurterhofban ettünk, ott aztán valóban olyan volt a koszt, hogy még öreg **Berkes Béla** is elégedetten sóhajtott fel ebéd után.

(Csemer Géza: **Habiszti**)

Címlapon: Csabai Istán felvétele

LD
„LUNGO DROM”

ROMA LAP

Megjelenik
havonta,
a „Magyarországi
Nemzeti és Etnikai
Kisebbségekért”
Közalapítvány
támogatásával.

Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési
Központ” Alapítvány

5000 Szolnok, Aranka utca 3.
Telefon: (60) 387-293. Fax: (56) 420-110

Főszerkesztő: **Paksi Éva**

Tervezőszerkesztő: **Pozsa József**

Munkatársak: **Botasné Köté Lilla,**
Bubáné Csapó Ilona, Pálfi Elvira

Felelős kiadó: **Farkas Flórián**

Nyomdai munkák:

REPRÓ STÚDIO Nyomdaipari Egyéni Cég,
Verseghy Nyomda Kft., Szolnok
ISSN 1216-982X

**FIGYELEM! Szerkesztőségünk
elköltözött. Új címünk:
5000 Szolnok, Aranka u. 3.**

*A nem kért kéziratokat nem őrizzük
meg és nem küldjük vissza!*

Megágyazok a fűben

*Veszendőben világi dolgaim.
Jobban kellett volna vigyáznom
elhullajtott hajszálaimra.*

*Mendegélnek az évek előttem
lőtt sebtől vérző madaraim.
Fölöttünk mélység, mögöttünk
felejtés.*

*Énekem égre hajítom:
megágyazok a fűben.*

A ház körül

*Házaló szemem hiába kilincsel
nincs ajtó ami megnyílna.
Az út, ami haza vezetett
a mennybe ment,
a mennybe ment.*

*A ház körül most dudva nő,
a vaskaput rozsdá rágja.
A rózsakert (mint) mostohára
íjedségtől tágra nyílt szemmel
bámuló fogadott gyerek:
utánad fut a másvilágra.*

Ima

*Uram, oldozd fel két kezem,
mert nem ád nyugalmat a munka
és vedd vissza arcom, mert
nem hasonlatos a földhöz.*

*Uram, ki csak ember vagyok - nem
büntelen -,
szemembe jeleket ír a szél:
nem tudom elolvasni.*

*Uram, te a Mindenség Királya
segíts,
vagy büntess,
esendő, hullni kész valómból
oldozz fel engem.*

Ki követ engem?

*Út vagyok. Imádságos és kálváriás.
Út vagy te is. Keresztezzük egymást.*

*Futunk. Egymás elől, egymásba.
Bakancsok, csizmák, hernyótalpak:
sár, vér, nyál...*

*Ki veti le saruját?
Ki követ engem?*

Kérdés

*Falatunkat megosztva éltünk.
Mégis, mennyi irigyünk volt!
Mondd, mama!
Hogy fér el annyi mesével
csordultig
megtelt tányér, pohár szemedben,
amitől mind a heten*

*a legszebb királyfiak lettünk,
a legszebb királylányok lettünk?*

Ha szomorú vagyok

*Ha szomorú vagyok, ne bántson az
téged kedvesem,
nem a te szemeidre haragszom én.
Szelíd az én szomorúságom és
jóságos, mint apám,
kinek csöndes mosolyában ott
játszottunk mind.
Anyám, ilyenkor kenyeret szelt, s
gőzölő levesét nagy kanállal mérte
tányérunkba.*

*Ha szomorú vagyok, sosem a te
szemeidre haragszom én:
a világ lett idegen mihozzánk.
És mosolyomban most félve
élrehúzódunk, szótlán gyerekek.*

Parlamenti tanácskozás a cigányság helyzetéről

A Magyar Köztársaság kormánya és az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat közös kezdeményezésére és szervezésében november 25-én az Országgyűlés Kongresszusi Termében országos konferenciát rendezett a cigányság helyzetének javítása érdekében elfogadott középtávú intézkedési programról. A konferencián megjelent és annak munkájában résztvett **Horn Gyula** kormányfő, **Kuncze Gábor**, koalíciós miniszterelnök helyettes belügyminiszter, **Baja Ferenc**, a környezetvédelmi tárca vezetője, **Nagy Frigyes**, földművelésügyi, **Kökény Mihály**, népjóléti miniszter, **Kiss Péter**, a munkaügyi tárca vezetője, **Szabó Zoltán**, a kultusz tárca politikai államtitkára, **Halmos Csaba**, a Közmunka Tanács államtitkára és **Hegyesiné Orsós Éva**, a NEKH vezetője.

Horn Gyula bevezető előadását követően **Farkas Flórián**, az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke lépett a mikrofonhoz és adott áttekintést a cigányság súlyos élethelyzetéről, a megoldások sokoldalú lehetőségeiről, s úgy értékelte a kormány és az OCKÖ közös középtávú csomagtervét, mint olyan kitörési lehetőséget, amelynek megoldásával, végrehajtásával lehetőség nyílik a sokszoros hátrányok leküzdésére. Kezdeményezését – melyben javasolta a székesfehérvári cigány családok lakásgondjainak megoldását, azt, hogy halasztassa el a belügyminiszter a Rádió utcaiak kilakoltatását – nagy tetszésnyilvánítással fogadták, s Kuncze Gábor belügyminiszter ennek nyomán hozzászólásában elfogadta a kezdeményezést és ennek jegyében intézkedett is: kérte a fehérvári önkormányzatot és a polgármestert a kilakoltatás elkerülésére, s a cigány családok lakásgondjainak európai módon történő megoldására. Ez az országos konferencia, az OCKÖ adott emberi megoldást a fehérvári romacs családok lakásgondjainak megoldására.

Az alábbiakban ismertetjük **Farkas Flórián**nak, a konferencián elmondott beszédét.

*„Tisztelt Miniszterelnök Úr,
Miniszter Urak, Államtitkár Úr,
Képviselőtársaim, Tisztelt Civil
Szervezetvezetők, Hölgyeim és Uraim!*

Szeretettel köszöntöm Önöket a mai tanácskozáson, amely a Magyar Köztársaság Kormánya és az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat közös szervezésében jött létre, azzal a céllal, hogy megtárgyaljuk a cigányság problémáját a nyilvánosság bevonásával. Ez vitathatatlanul történelmi jelentőségű cselekmény, és egyben bizonyítéka annak, hogy a kormányzat valóban fontosnak tartja a cigányság társadalmi felzárkóztatását.

Nem elegendő az, hogy a cigányság az országot sajátjának érezze, hanem arra is szükség van, hogy tevékeny részese legyen. Ehhez elengedhetetlen, hogy a cigányok valóban részt vegyenek a döntésekben és alakíthassák azokat. Az oly sokszor hangoztatott társadalmi és kulturális integrálásnak így van értelme. Szociális segélyeken csak tengődni lehet, vagy olyan alattvalói, megtűrt létben élni, amely egy idő után em-

beri méltóságától foszt meg mindenkit.

Az EU-hoz való csatlakozásnak viszont más a követelményrendszer.

A mai tanácskozásunk célja: a középtávú cselekvési program megvitatása, illetve azoknak a feladatoknak, teendőknak a megjelölése, amelyek a hatékony és sikeres kivitelezést segítik elő.

Történelmi az esély, de a felelősség is nagy, az eredményi közösen kell elérni, közös erőre épül. A kormányra, az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzatra, a helyi kisebbségi önkormányzatokra, a civil szervezetekre.

Nagy feladat a cigányság problémájának kezelése, ezért minden tisztességesen és józanul gondolkodó, segíteni akaró polgárra szükség van. Hiszen csak így lehet, nem is lehet másként. Aki segíteni akar, az előtt az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat nyitott, ezt a mai nap is igazolja.

Természetesen a legnagyobb felelősség a kormányzaté és az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzaté, hiszen az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat a magyarországi cigányság legitim képviselője. Az *UNIO jelentésben kellemesen enyhe túlzással nemzeti autonóm kormánynak minősítik.*

Az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat fontosnak tartja:

- a cigányság társadalmi és kulturális felzárkóztatásának elősegítését,

- a jogállamiság keretei között a szociális és kulturális integráció feltételeinek megteremtését, hiszen a társadalom és a cigányság közös sorstudatáról van szó. A felelősen gondolkodó polgár nem mondhatja, hogy nem kell segíteni a cigányságon és nem mondhatja azt egy politikus sem, hogy egy sza-

vazattal kettőt veszít, mert az nem akar őszinte társadalmi integrálódást, hiszen nem lehetséges társadalmi jólét akkor, ha több száz-ezer cigány a szó szoros értelmében éhezik, vagy tengődik.

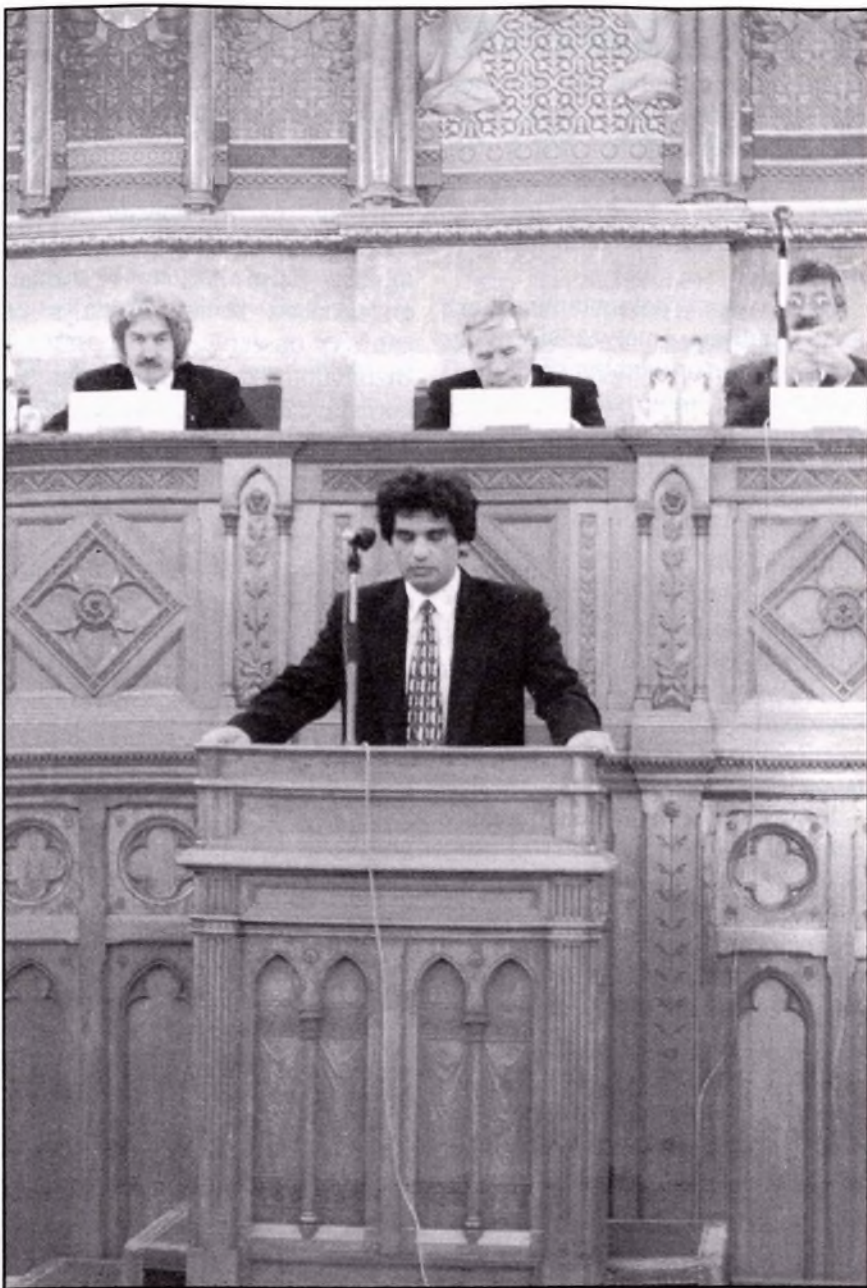
Ezért a cselekvési program sikeres kivitelezése elodázhatatlan, mint egyetlen esély. Lehet arról beszélni, s lehet azt vitatni, hogy sokba kerül, de egy hosszú évtizedek óta kialakult egyenlőtlenséget csak plussz támogatással lehet mérsékelni. Mert vagy cselekvési programra fordítjuk a pénzt, vagy börtönöket építünk. A börtön építése miért nem jó? Azért mert bezárunk több százezer polgárt, akinek az állampolgári tudata megrendül, legalább ugyanannyiba kerül, a probléma nem oldódik meg, és az utódok (bölcsőde, óvoda, iskola, unokák) fogják a következményeket viselni. Ezért is fontos a társadalmi szolidaritás, *közösen kell elfogadnunk és tudomásul vennünk, hogy magyar állampolgárok vagyunk és itt akarunk élni.*

A társadalom egy részében jelen van egy nagyfokú előítélet, amely mérséklésében nagy szerepe lehet a médiának. *Három típusban jelölhető meg a cigányság jelenléte a médiában:*

- tanácskoznak a cigányok valahol, valamiről
- cigány származású polgár fát, vagy körtét lop
- végül valamilyen erőszakos bűncselekményt követ el.

Így nem lehet csodálkozni, hogy az előítélet apáról fiúra száll. Itt van pl. **Horváth János** „Ön dönt” című műsora. Brazil példákat mutat be, nem magyar példákat. Legutóbb egy taxisnak ellopták a taxiját. A család szegény, nincs gyógyszer, élelem, ruházat.

Ajánlatot kap, hogy adjon át egy csomagot, amiben várhatóan van valami, kábítószer vagy egyéb, ez kiderül a háttérből. A stúdióban helyet foglaló vendégek a legkülönbözőbb véleményeket fogalmaznak meg, hogy elfogadja-e az ajánlatot, vagy ne, hiszen annyi pénzt kapna, hogy abból autót tudna venni, és egész életére rendeződne a család helyzete is. Fél

Farkas Flórián, az OCKÖ elnöke

órán belül több mint 6 ezer telefon érkezett, hogy fogadja el az ajánlatot, hiszen a család mindenél előbbre való. A háttérből kiderül, hogy a család szegény, nélkülözik. Számomra ez azt jelenti, hogy a többségi társadalom nem előítéletes.

De mi történik a cigányok esetében? Megjelenik a TV-ben, hogy fát lopott, gyümölcsöt vagy egyebet. Senki nem tudja, mi történik a háttérben, ezért érthető a polgári reakció. Mert ha a polgár, a többségi társadalom látná, hogy a háttérben

- teljes ellehetetlenülés,

- fűtetlen viskó van, a tüzelőt nem tudják megvásárolni, mert nincs miből,

- hogy fagyoskodó, meztelen gyermekek vannak, akkor biztos vagyok benne, hogy a társadalmi szolidaritás itt is megjelenne.

Addig, amíg nincs valós kép a cigányság szociális, kulturális és foglalkoztatási ellehetetlenüléséről, addig növekszik a diszkrimináció, a cigánysággal szembeni megkülönböztetés, miközben várjuk a társadalmi szolidaritást.

A cigányok szegénysége, munkanélkülisége ma olyan súlyos fenyegetettséget jelent a társada-

lomnak, hogy amennyiben azonnali radikális beavatkozás nem történik, kiszámíthatatlan következményei lehetnek.

Ezért fontos számunkra is a cselekvési program, mint utolsó lehetőség, melyet a többségi társadalom szolidaritásával akarunk végrehajtani.

Talán egy dokumentumfilmre lenne szükség, amely a cigányság valós helyzetét mutatja be.

Mire van még szükség, hogy hatékonyabban lehessen kivitelezni a programot?

- Szükség van egy kommunikációs és információs központ létrehozására ahhoz, hogy a programok szakszerűen legyenek lehíva és állandó kommunikáció legyen a cigányság és a kormányzat között.

- Pályázatkészítő szakértői munkacsoport létrehozására

- Regionális tanácskozások, konferenciák.

- Folyamatos konzultáció a kormány cigányügyi felelőseivel.

- 1998. első negyedévében javasoljuk, hogy a kormányzat összességében tekintse át a cselekvési program helyzetét, és folyamatosan számoljanak be az illetékes tárcák a Program Bizottságnak.

- Évente egyszer legyen egy pár nap, amikor a Parlamentben tárgyaljuk a magyarországi cigányság helyzetét.

Megállapítható a politikai szemléletváltás a kormányzat részéről a cigányság iránt. Jó az együttműködés a miniszterekkel, minisztériumokkal: pénzügy, munkaügy, népjóléti, földművelési, belügy, művelődési.

Kiegyensúlyozott lett a viszony a Közmunka Tanáccsal, hiszen az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat szavazati és teljes jogú tagsággal vesz részt.

Érthetetlen számunkra az a távolságtartás, amelyet a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal tart fenn az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzattal. Ez ellentétes a kormány és az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat partneri viszonyának szellemével. De ez legyen a kormány felelőssége.

November 16-án az ország népe megszavazta a NATO-hoz való csatlakozást, amelyből a cigányság is kivette részét.

A cigányságra jellemző volt a megosztás, de ezen nincs mit csodálkozni, ez jó magyar szokás. Van kitől tanulunk, mint sok minden mást. Az utóbbi néhány év azonban behizonyította a cigányság önszerveződő képességét. Bizonyította ezt a kisebbségi önkormányzatok választásának eredménye, hiszen annyi helyi kisebbségi önkormányzatot hozott létre, mint az összes többi kisebbség együttvéve nem.

Létrejött 22 megyei iroda, mely nem önmagáért fontos, hiszen ez a rendszer elősegítheti a kommunikációt, az információáramlást, illetve ez a szervezettség meghatározhatja a cselekvési program sikeres kivitelezését. A többségi hatalom keretei között a kisebbség politika csak úgy lehet hatékony, ha hasonló szinten érvényesül.

Meggyőződéssel vallom, hogy szervezett és tervszerű tevékenység nélkül nem létezhet kisebbségi, de még kevésbé cigány politika. *Hogy csak a „Lungo Drom”-ot említsem, mint egyik civil bázisát a cigányságnak és most először mondom ki a nyilvánosság előtt, hogy a választások óta megháromszorozódott a „Lungo Drom” alapszervezete és tagsága.*

A cigányság mára már komoly politikai tényezővé vált Magyarországon. Az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat a cigány politikát a kormányzat egyetértésével a legmagasabb szintre integrálta és a jövőben sem hagyhatjuk, hogy a cigány politika a politika cigánysorává váljon.

Az Alkotmány rögzíti, hogy a cigányság a többi nemzetiséggel együtt államalkotó tényező. Ezért bízunk abban, hogy a kisebbségi önkormányzati rendszer legfontosabb pillére, a parlamenti képviselő kérdése, illetve a nemzetiségi törvény radikális módosítása is megoldódik, a legutóbbi Kisebbsé-

gi Érdekegyeztető Tanács javaslata alapján.

Hogy a cigány polgárosodás lehetősége valósággá válik-e, az elsősorban attól függ, hogy az esélyegyenlőség megteremtése érdekében mi történik napjainkban. Így az oktatás és kultúra, a foglalkoztatás és térségfejlesztés, a szociálpolitika és egészségügy, a diszkrimináció, a megélhetés és agrártermelés, valamint a média területén.

Az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat valamennyi szekcióban konkrét tennivalókat fogalmaz meg, mindazokat az azonnali beavatkozási módokat és technikákat az említett területeken, amelyeknek meg kell előznie a cselekvési program várható eredményét és hatását.

A cigányság létérdeke, hogy ez a cselekvési program tovább legyen gondozva, tehát jövőre is, a választások után is.

Jó érzés volt cigány emberként és cigány vezetőként részt venni Helsinkiben, amikor az Európa Tanács elismerte a magyarországi kormányzati cigány politikát. De ugyanakkor kiemelte az aktív partnerség fontosságát.

A székesfehérvári ügyel kapcsolatban szeretném felkérni a belügyminiszter urat, hogy hallasszák el a kiköltöztetést és jöjjön létre egy konzultatív testület a Belügyminisztériummal, az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzattal, a polgári jogi szervezetekkel és a helyi önkormányzatokkal együtt az ügy további kezelése érdekében.

Abban bízom, hogy a mai nappal, a többségi társadalommal, a kormánnyal megtörtént az első közös lépés azon a hosszú úton, amelynek a végéhez kell érni a magyarországi cigányság fejlődésében ahhoz, hogy a szociális felemelkedése, az integrálódása néhány éven belül beteljesüljön, hogy teljes értékű polgárként élhessen Magyarországon és ne egy külön szigetként.

„Csak az fél a jövőtől, aki nem bizonyos vagy nem hisz abban, hogy alakíthatja is!!!”

SIKERSZINDRÓMA?

Aki demonstrált, és aki csak jelenlétével tüntetett, aki lengette a magyar zászlót és az is, aki fogta egy-egy lengő darabját, aki kiabált és az is, aki erre kérte, biztatta a helyi és az odahívott-szállított romákat, a polgárjogiak és gettóellenesek, a Himnusz éneklők és hallgatók, s ki tudja ki mindenki még ebben az országban a maga sikerének érzi, könyveli el, hogyha ideiglenesen is, átmenetileg is, a megoldás stádiumába került, hiszen van a Székesfehérvár, Rádió utca 11. szám alatti roma családok lakásgondjának megoldása.

Nem a tüntetés ellenzéséről van szó, az említett roma-ügy kapcsán. Jogállamban alapvető emberi jog a szólás-, a gyülekezés-, a sajtószabadság. Ebben az ügyben ismételtlen behizonyosodott, hogy mekkora hatalma van a médiának, a sajtóknak. Valójában úgy, arra és akkor használják fel, ahogyan, amikor akarják azok, akiket közelükbe engednek! Lerágott csont már újra és ismételtlen jegyzőkönyvi pontossággal (ha ki nem hagynak valami fontosat!!!) végigvezetni a végkifejletig mikor kezdődött, hogyan alakult, ki, mikor, hogyan szólalt meg, telefonált, milyen húzd meg, ereszd meg zajlott, hogyan alakultak a kompromisszumok, ki engedett, ki nem és így tovább.

Valahány írást olvastam és rádióadást hallgattam a Rádió utcai roma családok lakásgondjainak ügyéről. Mélységesen hallgattak arról, hogy az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat egyáltalán tett-e valamit? Hallatta-e hangját, hol voltak, mivel foglalkoztak, s egyáltalán, mint a jogállamban szokás és elvárható, megtalálták-e azokat a demokratikus, parlamenti eszközöket, amelyekkel segítettek, segíthettek, s befolyásolták azokat, akiknél múlt az elfogadható döntés?

November 29-én a Népszabadság „Rádió út: egy kompromisszum története” című dokumentumriportban egy sor nem szól arról, hogy – értékelésem szerint! – a döntő fordulathoz, a „sikerhez” jelentősen hozzájárult a kormány és az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat közös kezdeményezésében a Parlament Kongresszusi Termében történtek. Ott, akkor, november 25-én, amikor **Farkas Flórián**, az OCKÖ elnöke a mikrofon elé állt, első szavaiban arról szólt, arra kérte a jelenlévő **Kuncze Gábor** belügyminisztert, hogy állíttassa le a Rádió utcai roma családok

dok erőszakos kiköltöztetését, s megfelelő, békés eszközök megoldását javasolta Fehérvár polgármesterének. Ezt a megnyilvánulást ország-világ hallotta, hallhatta.

Ott, az Országos Roma Konferencián tett „ígéretet” a belügyminiszter, hogy azonnal intézkedik. Valamiképpen az esemény sorból, amely ugyan csak november 29-én éjszaka hangzott el a Petőfi rádióban, erről egy szó sem esett a riportban, sem a riporter, sem a megszólaltatott részéről. A Farkas Flórián által bejelentett legfontosabb információt teljesen agyonhallgatta a média, az egész magyar sajtó! Hogy miről van szó? Ismeretes a különböző nyilatkozatokból, hogy egy ideiglenes otthonba költöztették a roma családokat. Amit a fehérvári önkormányzat „adott”, a Vöröskereszt tulajdona. Nem lehet végleges lakásuk.

Farkas Flórián elnök bejelentette a konferencián: az OCKÖ szociális lakásépítési programjában első közé sorolja az elnökség a fehérvári 11 roma család lakásgondja megoldásának sokoldalú segítségét. És ez a lényeg! Nem handabandáztunk, nem ordítoztunk, hanem cselekedtünk. Ez volt jellemző az ügyben segítséget nyújtó OCKÖ képviselőkre is! És nem kiabálunk, nem követeljük, hogy a sikertortából – ha annak lehet nevezni! – kérünk egy szeletet. Nem elbújva, nem telefon után kapkodva igyekeztünk tüzet oltani, hanem higgadtan, nyugodt fejjel, megfontoltan cselekedni. Ez felel meg a polgári demokrácia játékszabályainak.

Azt meg az éjszakai riportban hallottam, hogy erre a demonstrációra már 1995-ben megkezdtek a szervezést. A cigány tömegpolitikával napjainkban – ha a játékszabályokat nem tartják be – óriási felfordulást lehet csíholni. Egy, csupán egyetlen egy fájdalmas, a romákat érintő súlyos ügyet úgy fel lehet korbácsolni, hogy a jóindulattal, segítő szándékkal, a roma-gondok megoldására figyelmet felhívó demonstráció szikrák olyan országos lángra lobbanhatnak, amelyeknek beláthatatlan következményei lehetnek. Ezt nem akarhatja senki józan ember! Cigány sem, nem cigány sem! És erre azért tartom szükségesnek a figyelmet felhívni, mert – nem tudom – amikor úgy érezték(?) úgy látták(?) úgy jelezték ne-

kik(?) telefon után nyúltak egyes pártvezérek is!

Soha nem tudjuk meg, miről folyt a beszélgetés **Nagy István** Székesfehérvár FIDESZ-es polgármester és **Deutsch Tamás** FIDESZ elnök, illetve **Orbán Viktor** FIDESZ elnök között. Fontosnak tartotta az utolsó pillanatokban **Torgyán József** kiszagda vezér is, hogy tájékozódjék. És ki tudja, még kik? Nem állítom, csak gondolom, valamennyien saját „sikerüknek” is elkönyvelték a megoldást.

Igy vált, dagadt pártpolitikai ügygyé egy elszigetelt(?) roma lakásügy, melynek – akárhogyan is értékeljük! – törvénytelen a háttere, ám mégis törvényes útra terelődött. Sok, a székesfehérvári Rádió út 11-hez hasonló súlyos lakásgonddal küzd ebben az országban nem kevés romacsalád. Velük mi lesz? Törvényes útja-módja van a helyi világok kezelésének. Az elégedetlenség tüzének fellobbanását és elterjedését megelőzni, megakadályozni kell. Emberségesen, humanista módon a törvények megtartásával és megtartatásával, ám kerülve minden módját s még a látszatát is a romaellenességnek, a gettósításnak, a kiközösítésnek. Mert ezek nem egyeztetethetők össze a jogállamisággal, a belőle fakadó módszerekkel.

A médiumok egy bizonyos határon túl már nem a tömegpolitika szintjére, hanem a tömegpolitika hisztéria-keltés csúcsaira igyekeztek emelni a Rádió utcai roma ügyet. A médiumok, az újságok addig tartanak napirenden ügyeket, amíg akarják. Nincs erkölcsi, etikai határ. És a negatív szennzációból, a felkorbácsolt indulatokból származó sikeren osztoznak.

Van-e győztése a fehérvári ügynek? Ne áltassa magát senki. Átmeneti sikert értünk el. És csak Fehérváron. Ki, vagy kik oldják meg az országban hasonló sorban élő-tengődő-lakó romák ügyét? Mert lángot csíholni könnyű. Eloltani nehezebb. Ehhez összefogásra, józan gondolkodásra, cselekvésre, építésre van szükség. A fejekben is, a lelkekben is.

Fehérváron a humanizmus kerekedett felül. Véglegesen? Felesleges tehát úgy kezdeni a kérdést: mi lett volna, ha...

Farkas Kálmán

Médiák a romaprogramért

A cigányság helyzetének javítása érdekében elfogadott középtávú programról a kormány és az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat közös szervezésében az Országgyűlés Kongresszusi Termében november 25-én országos konferenciát rendeztek. A délelőtti plenális ülést délután hat szekcióban folytatták. Az alábbi írás a média szekcióban elhangzott nyitó előadás alapján készült, amelyet Farkas Kálmán alelnök vezetett.

A disznófejű nagy úr (mely mostanság valóban az!), A fekete zongora, s más klasszikus költemények alkotója, Góg és Magóg fia, a bús boeskoros nemes Ady, akinek mindmáig szellemi meghatározó ereje van a magyar irodalomra és publicisztikára, azért könyörgött, hogy látva lássák! Csupán véletlen egybeesés, hogy éppen születésének jubileumán idézem gondolatait. Behatóan szólhatnék máig ható, aktualitásából szememnyit sem veszített híres publicistikáiról, amelyek első sorban a költő-újságíró tisztelt és szeretett lapjában, a Nagyvárad Naplóban láttak napvilágot.

A cigányság, s annak legitim képviselete az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöksége és a roma lapok, folyóiratok is csak kérhetnek önöktől, hogy látva lássanak bennünket. Az információ százada köszönt ránk, máris abban élünk. Ha egykor igaz volt, ma még inkább az, hogy az információ: hatalom!

Önökön is múlik, Önöktől is függ, hogy egyáltalán milyenné alakul és formálódik a mai vadkapitalizmus holnap, hogyan éli meg a társadalom, s a legnagyobb kisebbsége, a cigányság. És egyáltalán! Milyen társadalomkép(!) alakul ki, amelynek elengedhetetlen, szerves része a cigányságkép is, hiszen valamelyest tükröznie kell a társadalomképet, benne él, benne „fürdik” meg.

A magyar média, az újságok, folyóiratok, ám elsősorban a hírlapírók láttathatják és olvastathatják a cigányságot. Vajon ez csak a hírlapíróktól, a szerzőktől függ, csak rajtunk múlik? Sajnos nem. Manapság a piaci helyzet a meghatározó, s olykor a szenzációhajászás az érv. Mert melyik kolléga marad le egy-egy ma még mindig sokszor kuriózum-számba menő, a romákat érintő negatív szenzáció közreadásától? Senki. Ezért fizeti a lapgazda. Vajon csakugyan ezért? Kétségtelen, hogy egy-egy tényhír leközlése nem,

vagy alig kerül fáradságba, nem követel sok utánajárást. Annál inkább az okozati összefüggések megmutatása, az, hogy mi miért is történt, következett be. Hiányzik az oknyomozó, elemző újságírás. Felhígult a szakma is, s a patinásabbak meg azt vallják, annyi pénzért nem érdemes egy-két hetet ráfordítani egy 3 flekkes riportra.

Egy ilyen szekció-tanácskozás hozadéka csak később és teljes bizonyossággal aligha mérhető. Bár tisztelettel meghívtuk a rádió, a televíziók első számú vezetőit, a MUOSZ elnökét, mindazokat a kompetens személyiségeket, akikről jórészt függ a műsorszerkesztés, a lap, hiszen ők tudnak változtatni. Ha akarnak. Tisztelettel fogadtuk mi a vezetők helyett „elküldött” kollégákat is. Meghallgattuk okos gondolataikat, elképzeléseiket, csak éppen velünk együtt nincsenek abban a helyzetben, hogy változtassanak.

A cigányság válságos élethelyzetének javítása, az esélytelenségük javítása minden szinten társadalmi ügy. Ennek belátása és elfogadása fontos. Hogyan történhet? Legfőképpen a médiák, a lapok, a folyóiratok által! Valóban frott malaszt lesz a roma kormányprogram is, ha a közvélemény, a cigányság véleménye nem ismeri meg. E csomag-

Varga Ilona

Médiaszekció: dr. Kerékgyártó T. István, Farkas Kálmán, Havas Henrik

terv minden részletének, pontjának át kell „mennie”(!) a médiákon. Elsősorban a roma folyóiratok és elektronikus sajtó, a Roma Patrin Magazin, a Cigány Félóra által. Csak hogy ezekre hivatkozással nem szabad a roma ügyet gettóba zárni, kimondva vagy nem, csupán a két szerkesztőség feladatává tenni! **Varga Ilona** és **Daróczi Ágnes** korreferátumaikból kiderült: éppen csak a létezés határain mozognak, megfelelő pénzügyei, technikai és személyi feltételek nélkül. Kiderült az is, hogy bár lenne arra felkészült roma bemondó, nem juthat képernyőre. Romák maradjanak a roma műsoroknál? Ez enyhén szólva kirekesztés. **Sárközi Ildikó** tájékoztatta a szekciót arról is, hogy ma holnap a Roma Sajtóközpontban csak roma újságírók nem lesznek! Ki figyel oda? Ki cselekszik azért, hogy ez másképpen legyen?

Horn Gyula kormányfő figyelmét az elnökségünkkel történt megbeszélés során felhívtuk: a középtávú csomagterv végrehajtása jórészt attól függ, felvállalják-e a tárcák első számú vezetői. Úgy tűnik, igen. Erről elkészült és készülő programok tanuskodnak. Csak hogy megismertetésük, fogadtatásuk, a cigányság élethelyzetének bemutatása: a sajtó feladata! És ebben a legfontosabb vezérlő elv: a hitelesség! Végre el kellene már felejtetni a kollégáknak, hogy a cigányságot kuriózumként kezeljék, s felszínesen mutassák be. Persze leginkább negatív szenzációt hajhászva. Legfontosabb az, hogy objek-

tív, reális képet adjunk a cigányságról mind a roma, mind a nem roma médiákban!

Jelenleg Magyarországon egyetlen roma újság sincs. Ezen sürgősen változtatni kell, s egy heti vagy két heti megjelenéssel visszaállítani a korábbi formátumban megjelent Cigány Hírlapot, a Romano Zhumalo-t, amely támogatásának megvonása az egyik legjelentősebb apolitikus döntés volt a kuratórium részéről.

Ezért sem szabad egyetlen kuratórium döntésére bízni, attól függővé tenni az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat lapgazdájaként megjelenítendő Cigány Hírlap létét. Ennek a lapnak a teljes kiadását a központi költségvetésből kell biztosítani.

Ismeretes, hogy a több mint ezer(!) kábel tévécsatornával rendelkező társaság között megkezdődött a piacokért való harc. Vajon az MTV1, az MTV2 és a többiek felvállalnak-e bennünket? És mennyiben? Mi lehet a megegyezés alapja? Egyetlen sarokkő van: a sajtó, a médiatörvény megtartása és megkövetelése.

Szakfolyóiratunkban olvastam: tanácskoztak az emberi jogokkal és a kisebbségekkel foglalkozó újságírók. Mi nem

voltunk ott. Nem hívtak. Ha **Wisinger István**, a MUOSZ elnöke ott van ezen a szekció tanácskozáson, nem csak ezt tettük volna szóvá, de kértük volna: a MUOSZ segítségével és támogatásával kezdjék meg, illetve folytassák a cigány újságíróképzést, segítsenek a roma újságírók elhelyezkedésében, s élésszék újjá a MUOSZ roma újságíró szekcióját. Talán ezekkel is segíteni lehet közös ügyünkön.

Egymilliárdra lenne szükségük

Romák rádiója

BUDAPEST – Roma rádió létrehozását javasolták a Magyar Rádió civil kapcsolatokról szóló tanácskozásán. Kedvezően fogadták az elképzelést a szakma jelesei, az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat (OCKÖ) pedig a létező, jobbító programok sikerének feltételeként értékeli a tervezett, új megszólalási lehetőséget.

Jugoszláviai példát említ **Cs. Kádár Péter**, a Fiksz Rádió főszerkesztője, a terv szülője. Újvidéken napi huszonegy órás műsort hallgathatnak a magyarul értők. Márpedig szerinte addig hiába követelhetünk több jogot a külföldön élő magyaroknak, amíg a saját házuk táján nem teszünk rendet.

Ezért azt javasolja: a Petőfi Rádió januárban fölszabaduló középhullámú

hálózatát kapja meg a cigány kisebbség. Elképzelése szerint naponta tízenkét órán át tájékoztató, szórakoztató, kulturális és szolgáltató műsorokat adna a roma rádió, méghozzá a hazai cigányok nyelvein.

Közalapítvány működtetné, amelynek elnöke az OCKÖ mindenkori vezetője volna, a kuratóriumot pedig a jelentősebb cigányszervezetek képviselői alkotnák. Indításához körülbelül egymilliárd forintba van szükség.

– Hiába fogadták el a kormány – a cigányság életén javító – középtávú cselekvési programját, a rádió nélkül minden terv hiábavaló próbálkozás marad csupán – tette hozzá **Farkas Flórián**, az OCKÖ elnöke.

Blikk, 1997. november 29.

„Kedves-ház”

Egyedi, egésznapos, cigány felzárkóztató alternatív program és tanterv 1-4. évfolyamig – Nyírtelek

Móttó: „A világnak leginkább olyan emberek hiányoznak, akik mások hiányaival törődnek... Csak azok lesznek közülük igazán boldogok, akik keresték és megtalálták a mások szolgálatához vezető utat.”

(Albert Schweitzer)

Ha valaki némileg járatos a cigányság és az iskola közötti kapcsolat problémavilágában – akár gyakorló pedagógusként, akár társadalomtudományi kutatóként, jól tudja, hogy számos oktatási, illetve oktatás-fejlesztési program láttott napvilágot az elmúlt néhány év alatt, gyökeres változás azonban nem következett be. Tapasztalatok vannak csupán arról, hogy hagyományos oktatási keretek között a cigány gyerekek nem, vagy csak órási kudarcok árán tudnak működni, motivációjuk a tanulás iránt, úgy tűnik, szinte teljes egészében hiányzik. A témában valóban járatosak viszont azt is tudják, hogy mindez nem feltétlenül a gyerekek számlájára írható. Éppen ezért számít különlegességnek, hogy valami olyasmi folyik Nyírteleken az 1. sz. Általános Iskolában és az ehhez tartozó kollégiumban, ami mágnesként vonzza a cigány gyerekeket. Pontosabban fogalmazva a vonzerő egy vérbeli PEDAGÓGUS, akinek hatása alól nem tudnak szabadulni.

1994-ben egy cigány származású tanár került ahhoz a csoporthoz, amely addig korrekciós osztályként működött – sokkal inkább attitűd- és magatartásbeli, semmint mentális problémák miatt. A pedagógus alapelve az volt, hogy a képességek fejlesztésén túl a foglalkozások sikerélményt is jelentsenek a gyerekek számára (legyenek igazi örömforrásai a tanár és diák együttműködésének). Az indulást és az azóta eltelt időszakot, a jelenlegi helyzetet érdemes részletesebben is áttekinteni.

Lázár Péter – állami gondozottként – Berkeszen, a nevelőintézetben nőtt fel. Biológia-testnevelés szakon szerzett diplomájával a zsebében visszament a berkeszi intézetbe nevelőtanárnak.

– Ezek az évek meghatározóak voltak, kijelölték további utamat, pályá-

mat. Ugyanolyan a gyerekekkel foglalkoztam, aki én magam is voltam, közük tartoztam, így szinte senki nem ismerte nálam jobban körülményeiket, gondjaikat. Már tudtam, hogy mi vár majd rájuk a falakon kívül, így arra kellett felkészíteni őket, hogy ne azokat a törvényeket várják a „kinti” világtól, ami az intézeti közösségben működik. Erőssé kellett tenni őket ahhoz, hogy ne kallódjanak el, hogy meg tudják vívni a maguk harcait.

– **Hogy fogtál hozzá ehhez a tulajdonképpen szocializáló munkához?**

– Közös tevékenységeken keresztül próbáltam kinyitni a gyerekek lelkét. Foglalkoztunk színjátszással, irodalommal, cigány kultúrával, tornáztunk, na és persze rengeteget zenéltünk együtt. Kivétel nélkül mindenki játszott valamilyen hangszeren, így alakult meg a Széltoló együttes, amely nem csak a megyében volt akkoriban az egyetlen koncertező zenekar, de országos hírnévre is szert tett. Ebben az időben írtam zenét a Dzsungel könyve című darabhoz, mert úgy éreztem, minden állami gondozott gyerek sorsa egy-egy Maugli-sors. Hiányzik a szeretetteljes szülői kötelék, így csak magukra számíthatnak. Segíteni akartam, hogy ezzel meg tudjanak birkózni.

– **Mi történt, amikor a gyerekek elvégezték a nyolcadik osztályt? Ha jól tudom, addig taníthattad őket.**

– Nagy kérdés volt, hogy hogyan tovább. Már egy ideje felmerült egy „családias” gyermekvédelmi alapítvány gondolata. 1990-ben létrehoztam a „Gyermekekért S.O.S. 90” Alapítványt, melynek néhány pályázaton sikerült annyi pénzt nyerni, hogy megvettünk egy házat, amit elkezdtünk rendbehozni tíz állami gondozott kamasz fiúval, akik ettől kezdve a családjuk részét képezték. Céлом az volt, hogy valódi otthon érezzenek maguk körül, és így nagyobb eséllyel indulhassanak a szakmák világába is.

APROPÓ – 1994.

Négy év „nagycsaládi” élet után, 1994-ben találta meg **Kepes András** az Aprópóval a fiatallembert, aki három saját gyermeke mellé tíz intézeti cigány fiút vett magához, hogy ne maradjon ki életükből az, amiben neki

nem lehetett része: a „család élménye”. A műsor nyomán Péter és törekvései az egész ország számára ismertté váltak, majd a nyírteleki iskola igazgatónője azzal a kéréssel fordult hozzá, hogy vegye át a korrekciós osztály vezetését, amellyel az iskola akkor már másfél éve nem volt képes eredményesen megbirkózni. Péter – tudván, hogy ehhez a feladathoz szakemberre van szükség – visszautasította a felkérést. Már éppen fordul volna ki az irodából, amikor az igazgatónő utána szólt: „De ezek cigány gyerekek!”. És ezzel a kérdés eldőlt, Péter megkezdte a közös munkát az osztállyal.

– Először is kimentem a „telepre” a családokhoz. Bemutakoztam, mondtam, hogy én fogom tanítani a gyerekeket. Bizalmatlanul méregettek, aztán megkérdezték, hogy cigány vagyok-e. Mire visszakérdeztem: miért nem látszik? Rögtön éreztem, hogy felenged a jég, és hogy bizalmukba fogadtak. A kapcsolattartás a későbbiek során is folytonosan megmaradt, lassanként a szülők kezdtek bejárni az iskolába, kíváncsiak lettek, hogy mi folyik ott.

– **És mit kezdtek a gyerekekkel? Honnan tudtat, hogyan lehet őket „megfogni”, bevonni a munkába?**

– Igazából nem sokat gondolkoztam. Tudtam azonban, hogy mi a legnagyobb baj az iskolával általában, és erre a cigány gyerekek különösen érzékenyek. Az otthon és az iskola világa túlságosan távol esett egymástól számukra. Az iskola nem jelentett biztonságot. Ha pedig a gyerek fél, akkor nem lehet tanítani. A félelem, az idegesség megbénítja. Először tehát érzelmi biztonságot nyújtó környezetet kellett teremteni ahhoz, hogy egyáltalán tanulásról beszélhessünk. Azt akartam, hogy otthon érezzék magukat az iskolában, hogy minél többet megtudjanak magukról és a világról, amely körülveszi őket. Ösztönösen megéreztem, hogy a siker kulcsa az, ha nem „be nyomjuk” őket az iskolába, hanem iskolát csinálunk köréjük.

– **Mit szólt mindehhez Krajnyák Józsefné, Magdi, az iskola igazgatója? Hogy fogadta a formabontó koncepciót?**

– Nagyon nagy szerencsém van, hogy ilyen igazgatónővel hozott össze

a sors. Ő egyrészt nagyon nyitott, másrészt teljesen szabad kezét adott ezzel az osztállyal kapcsolatban, mert úgy gondolta, hogy az addigiaknál csak jobb lehet az eredmény. Így hát rengeteg izgalmas dolgot csináltunk a gyerekekkel. Az első néhány héten az osztálytermet alig használtuk. Sétáltunk, játszottunk a szabadban, növényeket gyűjtöttünk, állatokat figyeltünk meg, beszélgettünk a „világ dolgairól”, a családról. Játszottunk a testünkkel, szavakkal, mesékkel és mondókákkal. A beszédfejlesztéshez **Montágh Imre** módszereit alkalmaztam; drámajátékokat játszottunk (azóta már tudom, hogy hívják); szóval millió olyan dolgot csináltunk, amit egy gyerek szeret - miközben egyre jobban megismertem őket. Megtudtam, hogy kinek milyen hiányosságokat kell pótolni, kivel milyen ütemben lehet majd haladni, egyáltalán kinél hol kell elkezdni a fejlesztést. Egy nap aztán, amikor a rossz idő miatt nem tudtunk kimenni a szabadba, a gyerekek azt kezdték: „Tanár bácsi, mi nem fogunk tanulni? Nekünk nem lesznek könyveink?” Én meg visszakerdeztem: „Ti tanulni akartok?” Kórusban mondták, hogy igen. Azóta már tudom, hogy a pedagógiai szakirodalom ezt hívja taníthatósági pillanatnak, vagyis a tanulás iránti igény a belső motiváció eredményeként egyszerűen csak „berobban”. Megkérdeztem, hogy milyen legyen, hogy nézzen ki az osztályunk, amiben szívesen tanulnának. Záporozni kezdtek a fantasztikusan kreatív ötletek azoktól a kisdiaoktól, akiket mindaddig fogyatékosnak, képezhetetlennek könyvelték el. (Mondanom sem kell, hogy egyiknek sem volt pszichés károsodása.) Így hát megalkottuk azt a világot, amelyben jól éreztük magunkat. Mindent mi csináltunk: lefestettük a falakat, ablakokat, játszókabát csináltunk szőnyeggel és rengeteg játékkal, polcokat szereltünk be (az akkoriban a családjukba tartozó fiúk sokat segítettek). Hangsúlyozom, hogy ekkor még egyetlen könyvet sem vettünk a kezünkbe, sőt nem is ismertem a speciálisan felzárkóztató osztálynak szóló tananyagot. Fontosabb volt ha netán a gyerek nem volt elég tiszta, akkor megmosdattam és kapott egy tiszta melegítőt, ha gondja volt, megbeszéltük, és nem derogált megsimogatni vagy pusztatni neki, ha a helyzet úgy hozta. És sosem tanítottam direktben úgynevezett „illemet” vagy „jó modort”. Ha azt akartam, hogy a másnapi színházba mindenki tisztán és megfelelő öltözkébe jöjjön, akkor csak annyit kérdeztem: „Ugye, mindenki szép lesz holnap?” Mondanom sem kell, hogy kivétel nélkül fris-

sen mosott hajjal és gyönyörű ruhákban jelentek meg. Mikor értem volna ezt el, ha a szájukba rágom, hogy mit hogyan kell csinálni ilyenkor?

– **A szakirodalom azt állítja, hogy a cigány családok nem nézik jó szemmel, ha az iskola nemcsak szűk értelemben vett tanítási, hanem nevelői, szocializáló (vagyis családi) funkciót is betölt. Hogy fogadták itt a szülők az iskola komplex szerepét?**

– Az a helyzet, hogy egyre inkább észrevették, hogy mennyi új dolgot tudnak a gyerekek. Rengeteg élménnyel és új ismeretekkel mentek haza, és mindent elmeséltek otthon. A bizalmatlan légkör hatására a gyerekek érzései, gondolatai felszabadultak. A cselekvéses tanulás szituációs játékok közben észresem vették, hogy tanulnak. Szókincsük gazdagodott, készségeik fejlődtek. De a gyerekek mögött mindig megjelent a szülő is. Ha a szülőt meg akarom nyerni, sikerélményhez kell juttatnom a gyereket. Így jutott el törekvésem lényege a gyerekeken keresztül a szülőkhöz. És bár egy darabig még nem használtuk a könyveket, beszereztem őket, ott voltak az osztályban és fokozatosan hangsúlyos lett a „tanulás” is az egyéni tevékenységek mellett. Kiscsoportokban és egyénileg is kaptak feladatokat. Egy év alatt rengeteget behoztak a hátrányukból. Egyre világosabbá vált, hogy ki melyik osztályba léphet majd tovább, de egyenlőre szerencsésebb volt, ha együtt maradnak ebben a „homogén” osztályban.

– **Így alakult tehát az iskolai élet. De hogyan jött a Kedves-ház gondolata?**

– A probléma az volt, hogy túl nagy lett a kontraszt a mindennapos iskolai sikerélmények és az otthoni körülmé-

nyek között. A telepen nem voltak megfelelő feltételek a gyerekek tanulásához, előmeneteléhez. Gondolkodni kezdtünk, hogy az iskolai érzelmi biztonság mellett hogyan tudnánk szociális biztonságot is nyújtani számukra. És mivel 1995-ben a Széltőlők kirepültek a fészekből, jó ötletnek látszott, hogy az Alapítvány házából „hetes otthont” alakítottunk ki a diákjainknak. Bár a szülők bíztak bennem, cleinte félték, hogy gyermekeiket elveszik tőlük, intézeti körülményektől tartottak. Később látták és megértették, hogy a ház nyitott, rendesen ellátják a gyerekeket, olyan tanulási-, játék- és higiéniai körülményeket teremtenek számukra, amilyenre otthon nem lehet lehetőségük. Végül az összes szülő igent mondott, így 1995 őszétől működik a Kedves-ház, amely tizenöt gyereknek ad otthont.

– **Honnan származik az elnevezés?**

– Igazából a gyerekektől. Amikor először megérkezett a tizenöt gyerek, hamar feltérképezték (azaz eszméletlen tempóban berohangálták) a kétszintes házat, és úgy tűnt, hogy otthonosan érzik magukat. Egyetlen aggodalmam volt: hogyan fognak elaludni. Otthon ugyanis mindannyian szorosan valaki(k) mellett alszanak – legyen az anyuka vagy testvér. Félttem, hogy a közvetlen testközelség hiánya elalvásukor komoly gondot fog okozni. Ezért gondoltam egyet, kiszórtam eléjük egy nagy zsák plüss állatkát, és azt javasoltam, hogy mindenki válasszon egy „kedvest”, azzal menjen aludni. A dolog olyannyira bejött, hogy azóta a házra is áterjedt a jelző. Hát innen a „Kedves-ház”.

– **Hogyan folyik itt az élet és az oktatói munka?**

(Folytatás a következő oldalon.)

Lázár Péter (gugol) és az interjúban említett „széltőlők”

„Kedves-ház”

(Folytatás az előző oldalról.)

– Délutáni foglalkozások vannak számos műveltségi, művészeti és gyakorlati területen a zenétől a képzőművészetig és a főzésen át a varrásig. A vezetők az iskolai tantestület tagjai, valamint a Nyíregyházi Egészségügyi Főiskola szociális munkás hallgatóinak is ez az egyik „gyakorló helye”. Így a gyerekek és a leendő szakemberek is sokat tanulnak egymástól – a játékon, meséken keresztül is. A kollégiumnak írott szabályai és törvényei is vannak. Ezek az esti csoportfoglalkozásokon születnek, a gyerekekkel közösen. A szabályok a ház „használatára” vonatkozó előírásokat tartalmaznak, illetve állásfoglalást arról, hogy hogyan viselkedjünk bizonyos helyzetekben. Így például: „...A „Kedves-ház» gyerekek egymással udvariasak, nem bántják egymást, még szóval sem. (...) Ha mégis megsérti egyik a másikat, akkor köteles kiengesztelni 3 igazi bókkal, pl.: „Ne haragudj! Szép szemed van. Jószi-vú vagy.”

A törvények az életszemléletet, az értékekkel való azonosulást tükrözik, melyek fontosak a hétköznapi élet során: „A „Kedves-ház» jelentü nekünk az életet, ezért úgy vigyázunk rá, mint az életünkre.” (1996. szept. 16.) „Soha nem veszem el jogtalanul, ami a másé, még akkor sem, ha én találtam meg.” (1995. márc.)

– Milyen a kapcsolat a Kedves-ház és az iskola között?

– A program szemléletváltózást idézett elő az iskolában is, a tantestület egyre inkább azonosult a módszerrel és a célokkal. Ez sok tekintetben az igazgatónő érdeme, aki menedzser-típusú vezetőként nyitottá tette a tanárokat, emellett számos új kapcsolatot épített ki, melyek az iskola számára is hasznosak. Folyamatosan részt vesznek képzési és fejlesztési programokban. De amit talán a legnagyobb sikernek és elismerésnek könyvelhetünk el, az az a tény, hogy az iskola bekerült a Soros Alapítvány által támogatott „Fejlesztő Iskolák Hálózatába”, valamint tantervünk első díjat nyert a Művelődési és Köznevelési Minisztérium tantervpályázatán.

– Úgy tudom azonban, hogy időközben egy másik képzés is elindult.

– És az is egészen véletlenül. Az osztályomba járó gyerekek szülei ugyanis időközben igazi közösséggé kovácsolódtak, szülői munkaközösséget hoztak létre. Ennek egyik előzménye, hogy én minden hónapban nyitott napot tartot-

tam az iskolában, és nálunk otthon is gyakran felkerestek közös beszélgetéseinken. Egyszer csak megszólalt az egyik apuka: „Hát a tanár úr nekünk nem csinál iskolát?” Először szóhoz sem jutottam. Aztán megkérdeztem, hogy lenne-e jelentkező, mire közölték, hogy mindannyian. Ígyhát nem volt mit tenni, beindítottunk egy kétéves képzést azoknak, akik nem fejezték be a nyolc általánost. Éppen most fognak vizsgát tenni ezek a fiatalok, majd rögtön átveszi őket egy továbbképző program, amely végül – ha minden jól megy – szakmát ad a kezükbe.

– Hogyan tovább a gyerekekkel? Van mód még több diák bevonására?

– A helyzet az, hogy lenne, mivel a Népjóléti Minisztérium Család-, Gyermek- és Ifjúságvédelmi Főosztálya támogatásával egy újabb épületet vehetünk meg, az eredeti mellett, ahol másik 12 gyerek elhelyezését is biztosítani tudjuk majd. A baj csak az, hogy nincs elég ember. Itt nem igazán lehet fizetést kapni, na meg nagyon kevesen értik és tudják alkalmazni ezt a pedagógiai hozzáállást. Pedig nem ördögösség: szeretni, odafigyelni és biztatni kell, minél inkább felkelteni a gyerekek érdeklődését és sikerélményhez juttatni őket. S hogy mindez működhessen, az a hitellességnek és személyességnek köszönhető. Engem kezdettől elfogadtak az iskolában, mint pedagógust és mint cigány embert; a szülők pedig elsősorban mint cigányt és mint pedagógust is. A Kedves-ház legnagyobb eredménye, hogy a gyerekek révén a szülők is formálhatók, nevelhetők. Ők is iskolapadba ültek, elkezdtek megszervezni magukat, szakmát akarnak tanulni, földhöz jutni, egyszóval valódi és elérhető céljaik lettek.

Legfőbb üzenetként az életrehívó Lázár Péter úgy érzi, hogy még nagyon sok településnek megfelelő „Kedves-házra” van szüksége. Mindenhol személyhez kell kötődnie, hiszen csak így működhet hitelesen. A kezdethez pedig – ahogy ebben az esetben is bebizonyosodott – nem pénz, hanem megfelelő hozzáállás kell. Ez a program valóban segíti a cigány tanulók iskolai sikerességét. Tehetséges cigány gyerekek tűnnek ki, jutnak el a középiskolákba, és a cigány értelmiségi réteg kialakulásának zálogát jelentik, amelyre nem csak a cigányságnak, de az egész társadalomnak nagy szüksége van.

Mészáros Anita

Vetélkedő a cigányság történetéről

Ezekben a napokban már zajlik Nagykanizsán az általános iskolákban a helyi cigány kisebbségi önkormányzat által megszervezett és előkészített vetélkedősorozat.

A program folytatása az elmúlt tanévben sikeresen levezetett cigányismereti osztálytőnöki óráknak, hiszen a „Cigányság története, kultúrája és hagyományai” témakörben bármelyik nem cigány tanuló bizonyítékát adhatja annak, hogy ez a téma mennyire érdekli, milyen ismereteket szerzett a cigányságról és mekkora érzelmi azonosulást tud velük felvállalni.

A vetélkedőrendszer első részében – október végétől december közepéig – tesztlapokat töltenek ki a gyerekek, majd ennek nyomán a legjobb iskolák januárban nyilvános csapatversenyen mérhetik össze tudásukat. A felkészüléshez az önkormányzat által két éve létrehozott kisebbségi könyvtár és gyűjtemény jelentős segítséget ad.

A Nagykanizsai Cigány Kisebbségi Önkormányzat beavallott célja ezzel az újszerű kezdeménnyel az, hogy a tavalyi népismereti tanórak hatásfokának lemerésén túl a gyerekekhez, szüleikhez, a város társadalmához közelebb hozzák a cigányság sorsát, jelenlegi életét.

Büki Erzsébet

Önkormányzati képviselők továbbképzése

A Veszprém Megyei Cigányok Független Érdekvédelmi Szövetsége sziszifuszi munkája révén jött létre annak idején több, mint tíz cigány kisebbségi önkormányzat városokban, falvakban. Még akadnak, akik most sem hiszik, hogy ez megtörténhetett. A választás óta beigazolódt: nemcsak ezeken a településeken, más helyeken is jelentős, érezhető hatása volt, van többé-kevésbé sikeres tevékenységüknek.

A Szövetség már kezdetben tisztában volt azzal, hogy a társadalom életében egészen új jelenség, mint intézmény, főként a felemásnak is tekinthető "alapszabályok" következtében, no meg a rutintalanság miatt, ezek az önkormányzatok sok, szinte megoldhatatlan feladattal találják szemben magukat a sok helyen még létező megkülönböztetés miatt is. Mindeztől iparkodott olyan körülményeket teremteni, amelyek között az általa "megszületni" segített és működni akaró testületek "felzárkózhatnak" a közigazgatás mindennapjaihoz. Ebből a megfontolásból rövid, illetve hosszabb távú továbbképzést kívánt szervezni számukra. A NEKH Közalapítványához intézett pályázat meghallgatásra talált, s ha nem is az eredeti elképzeléseknek megfelelően,

de lehetővé vált egy képzéssorozat szervezése, rendezése a megye cigány kisebbségi önkormányzatai, velük együtt a VMCFÉSZ funkcionáriusai számára.

Október 18-án kezdődött a „tanfolyam”. A résztvevők előadást hallottak az államigazgatási feladatokról, jogkörökről. Témaként szerepelt a közszereplések, a kommunikáció fogalma, gyakorlata is.

A második napon a kisebbségi önkormányzatok gazdálkodásáról, a kisebbségi önkormányzatok helyéről, szerepéről, feladatairól a településeken volt szó.

Novemberben a kormány 1093/1997. (VII.29.) sz. határozatáról és az időszzerű szociálpolitikai ismeretekről volt szó. Érdek és érdekérvényesítés; Pályázati lehetőségek, pályázatírás, kapcsolatok kiépítése, együttműködési megállapodások kötése, iratminták – voltak a zárórendezvény témái.

Kétségtelen, bár minden személyi költséget a rendező térített, nem annyian éltek a lehetőséggel, mint amennyien a tervben szerepeltek. Mi ennek az oka, nem tudni. A megjelentek viszont megerősödhettek elméletben, gyakorlatban is, hiszen mindennapi dolgaikról volt szó köz-

érthetően, magas színvonalon, mindennap érvényesíthetően. Ennek bizonyosságul is hadd soroljam fel a felkért előadókat, akik a szereplésüket követő vitákban is szívesen válaszoltak a kérdésekre.

Dr. Cseh Tamás, a Megyei Közigazgatási Hivatal munkatársa, Holdosiné **Bánhegyi Ildikó**, a VMCFÉSZ ügyvezető elnöke, **Teleki László**, a Nagykanizsai Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke, **dr. Varjú Gabriella** a NEKH Cigányügyi Főosztályának vezetője, **dr. Csajbi Vera**, a Megyei Közigazgatási Hivatal munkatársa, **dr. Cseresnyés János**, az OCKÖ Jogvédő Irodájának szakértője, de a Várpalotai Polgármesteri Hivatal Pénzügyi Osztályának vezetője, a NEKH Önkormányzati és Jogi Főosztályának vezetője, s nem utolsó sorban a szövetség elnöke, az OCKÖ alelnöke, **Kozák János** is.

A tanfolyam nem csupán a résztvevők számára hasznos, de az itt hallottakat, megvitattakat felhasználhatják a következő választási előkészületek során is, amikor már nem az ismeretek hiányában kell a helyi cigány kisebbségi önkormányzatok választását lebonyolítani, majd velük a munkát megkezdeni, illetve folytatni.

– H –

Ki, mit vár (szeretne) az új évtől?

Települési önkormányzati tagok nyilatkozata

Ritka alkalom: a 11 közül 5 cigány kisebbségi önkormányzat elnökét, tagját volt alkalomam megszólaltatni, le is fényképezni a veszprémi megyeházán, a VMCFÉSZ tanfolyam zárónapján. Kértem, elsősorban „helyileg” nyilatkozzanak. Ők inkább túlnéztek városukon, falujukon és szinte valamennyien, a cigányságot illető várakozásuknak adtak hangot. Olvassuk, ki mit is mondott.

A nagyvázsonyi **Orsós Tibor**: „Szeretnék enyhíteni a lakás gondokat, továbbá megteremteni a cigány nemzetiségű tanulók továbbtanulási lehetőségeit. Természetesen, küzdünk a munkanélküliség ellen is, ennek egyik megoldása lenne, ha elérnénk, hogy még többben vennének részt különböző szaktanfolyamokon.”

Csonka János, Berhidáról: „A cigányság egységére volna leginkább

szükség, de nélkülözhetetlen a magyar és a cigány nemzetiség békés egymás mellett élése. Községünkben előbbre szeretnénk jutni az idegenforgalom, a turizmus fejlesztésében, amihez helyiségre is szükségünk lenne, majd kultúránk tárgyi dokumentumaira, a mestersegek szerszámaira. Örülnék, ha megvalósulna törekvésünk egy varroda létesítése az asszonyoknak, lányoknak.”

Farkas Lajos, Sümeg: „Szeretnénk, ha a cigányság jobb körülmények közé kerülne, kereső munkát végezhetne, és megteremthetné a továbbtanulás lehetőségeit.”

Szikszai János, Tapolca: „Bízom abban, hogy több cigány nemzetiségűt jelölnek és választanak majd a helyi önkormányzatokba, hogy képviselőink bekerüljenek a parlamentbe is. Remélem, az országban egyre több cigány kisebbségi önkormányzatot választanak majd, s

ezek tevékenységét a törvény eredményesebben szabályozza, hogy találkozzanak a kisebbségi és a többségi érdekek.”

Kiss Kázmérné, Ajka: „Égető kérdés a lakásprobléma. Előbbre kell jutnunk e téren is. Nem javul a »szociálisan rászoruló« helyzete – javítani kell tehát az érdekképviselői munkánkat. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül az új generáció oktatását, taníttatását, mint ahogy a közművelődés helyi problémáinak megoldását sem. Többet kell tennünk a pályázatokon való részvételért, hogy javítsuk mindennapi életünket.”

Mit tehet a tudósító? Szívből kívánja a sikert és a boldog új évet minden olvasónak.

Hazai Sándor

Parlamenti tanácskozás a cigányság helyzetéről

Horn Gyula miniszterelnök

Farkas Flórián az OCKÖ elnöke

*Kovács
Bernadett
felvételei*

Családja tagjain kívül aligha tudták igazi nevét a Csisznyikóban, a cigány városban Szentmiklóson. Ő a magyaroknak is Dara volt. Honnan, kitől, s ki ragasztotta rá ezt a nevet, senki nem tudja. Darát, amíg épkézláb ember volt, figyelembe sem vették a telepen. Olyan volt, mint a többi muzsikos roma. Amikor a vonatszerencsétlenség következtében elvesztette mindkét lábát, egyszerre fontos, figyelmet érdemlő emberré vált a városban is, a Csisznyikóban is. Nem csak azért mert rokkantná vált, magatehetetlenebb lett, kiszolgáltatott, hanem egyébként is, mert szerény roma volt, s jó kis muzsikus.

Egyik lábát fél combjánál, a másikat a lábszár közepén borotválta le a gyorsvonat. Maga sem gondolta akkor, hogy egész életét összekötötte ezek után a vonatokkal. A Szolnokról Szentmiklósig, illetve Kisújszállásig és Püspökladányig közlekedő kora reggeli és esti járatok rendszeres utasa volt. Tovább nem merészkedett, meg minek is utazott volna. Ezeken a távolságokon összemuzsikált annyi lóvét az utazó közönségtől, amiből, ha szegényesen is, de eltartotta a családját, nem kellett kéregetniük, s még félre is tudott tenni néhány forintot zsugázni. Mert a kártya volt a mindene. Darák házának udvarán kétéhárom, de néha még több parti is összejött az árnyas fák tövében.

Legtöbbször férbliztek, huszonegyeztek, de az intelligensebbek ultiztak is. Dara ezek között foglalt helyet, s ide járt piszeorrú sógorom, Tibor is. Bár Dara nagy zsugás volt, ám inkább szerette a kártyát, mint értett volna hozzá. Szerencséje is ritkán volt. Sokszor átkozta magát, ha a kártyában vétett, szidta a másikat, ha az rontott, s miatta kellett az ultiban fizetni. Sokszor állt fel úgy, hogy teljesen megkopasztották. Ilyenkor megszegyenült, szótlanná vált, nem használta még a mankót sem, csak úgy a földön becsoszogott a házba, a többiek tovább zsugáztak, míg láttak. Olykor még petrólámpa mellett is dúltak a kártyacsaták.

DARA

Olyan volt a Darák udvara, mint egy klub. Törzstagjai voltak, s nem mindenki mindenkivel együtt ült le a fűbe kártyázni. Csak az egybandabeliek. Ide meg azok tartoztak, akiket be- illetve elfogadtak. Kocakártyások szóba sem jöhettek. Csak olyan profik, mint a pisze cigány kontrás, Duzsu a nagybögös, vagy az öreg bajuszos Tóni bácsi, a brácsos. Ha Dara bukott, eltűnt a házból, evett valamit, lefeküdt, s készült a másnapi műszakra. Korán kelt, mert a teleptől elég messze az állomás, s bizony amíg odáig elsántikált meg kellett állnia néhányszor. Jól ismerték a vasutasok, főleg a kalauzok. Ingyen, jegy nélkül utazhatott. Engedélye volt rá.

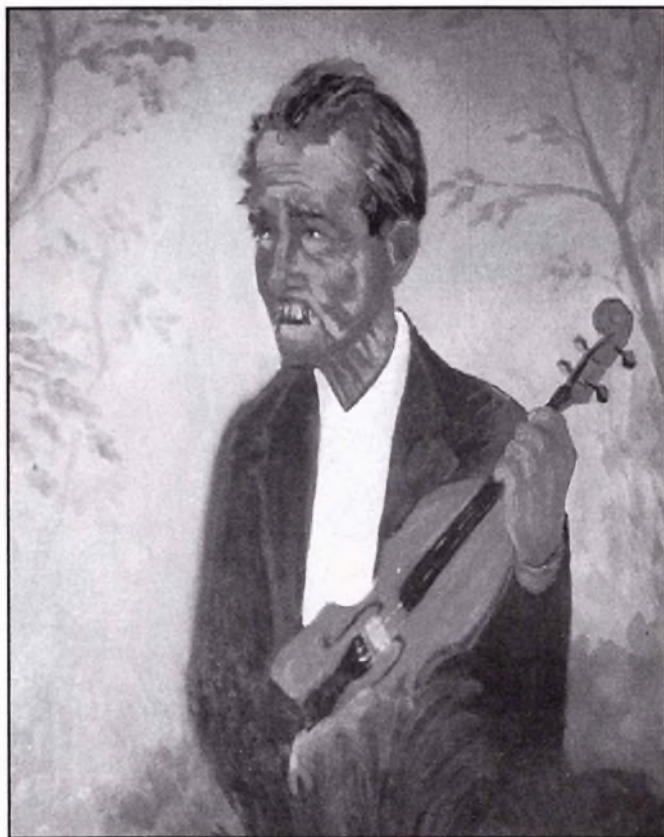
Mindig a mozdonyt követő postaköcsi utáni kupéba kászálódott fel, előre feldobva vagy másnak feladva a mankókat. És azért ide, hogy a mozdonyvezető lássa: sikerült-e felszállnia. Mikor átkozta, mikor meg áldotta a maga által összeeskábált mankókat, de szabadulni már soha sem tudott tőlük. Csak ott-hon tette le, mert a fűben jobban szeretett a földön csúszva közlekedni. Különben a mankók a fél életet jelentették neki. Különösen miután újakat kapott, s megtanult velük járni.

Ezzel járt a városba is. Elkeseredésében néha bemátózott, s megessett, hogy úgy

leltek rá a fő utcán valamelyik árokban. Alig akadt ember, aki ne ismerte volna a városban, Darát a rokkant muzsikust. S ezért is tragédia, ami megtörtént vele. Vonatról leszállva betért a város egyik kocsmájába, megpillantotta a kártyázókat. És nem tudott ellenállni. Bekéredzkedett közéjük. Befogadták. Egyik partit követte a másik. Hol nyert, hol veszített. Az idő múlt, de ürültek a poharak is. Mind sűrűbben. S az a kis lóvé, amit a vonaton összemuzsikált, lassan elúszott.

Ott ült kifosztva egy fillér nélkül a kocsmaszal mellett. Kinevették, megszegyenítették. És talán ez a kisebbik baj lett volna. A nagyobb az volt, hogy míg zsugázott, valaki ellopta a mankóit. Sötétben, szitkozódva, átkozódva, földön csúszva, magát két kezével előre segítve, hegedűjét a hóna alá szorítva indult el a Csisznyikó felé, fogadkozva, hogy az Isten pusztítsa el, ha ő még egyszer leül kártyázni a Csisznyikón kívül valakivel.

Farkas Kálmán

Kállai Ernő festménye

A „színes halál” veszélye

1990-től hazánkban is megjelent a kábítószerfogyasztás, ami előtte is jelen volt az országban, de „csak” mint átutazó csempészáru. Az 1993-as statisztikai adatok rögzítik, hogy a lágy drogoktól kezdve az extasy tablettáig és a kemény drog használatáig Magyarországon is jelen van a fogyasztás. Egy 1995-ös adat szerint hazánkban minden hatodik ember valamilyen káros szenvedélynek a rabja. Mind az alkohol, mind a drog fogyasztásban – sajnos – egyre előkelőbb helyet foglalunk el. Mindezen tények figyelembevételével a „Gyermek és Ifjúságvédelmi prevenciók program” keretében szervezett tanácskozást a szolnoki Cigány Kisebbségi Önkormányzat, a Kisebbségi Jogvédő Iroda és a „Roma Esély” Alternatív Alapítványi Szakiskola. A tanácskozásnak, melynek fő témája az alkohol, a drog és az AIDS volt, a „Roma Esély” Szakiskola adott otthont, nem véletlenül, hiszen az iskola tanulói életkoruk és hátrányos helyzetük miatt a legveszélyeztetettebb korosztályhoz tartoznak.

A tanácskozás célja elsősorban a veszély fölismertetése volt. Az előadók a veszélyforrásokról, az egészségügyi és jogi következményekről tájékoztatták a fiatalokat.

Kökény Kálmán, az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat képviselője előadásában hangsúlyozta: olyan drogmegelőzési programokat kell létrehozni, amelyet elvihetünk az óvodákba, iskolákba, a közéletbe, hogy egyre több fiatalal megismertessük a „színes halál” veszélyét, mely a felnövő generációra lesel-

kedik”. A tanácskozás filmvetítéssel, az előadók és a diákok kötetlen beszélgetésével ért véget.

Helyszíni tájékozódás

A cigányságot nem szétforgácsolni, hanem összetartani, erősíteni kell, s ebben a faluban erre sok bizonyítékot találtam – mondta **Hegyesiné Orsós Éva**, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke az október 31-i zalakomáromi látogatása alkalmával.

Az elnöksasszony Zala megyének abban a községébe látogatott el, ahol „cigány ügy” mindig is volt, hiszen a lakosság jelentékeny része közülük kerül ki, így lakhatási és iskoláztatási körülményeik megoldását a helyi önkormányzatnak állandóan napirenden kell tartania. **Varga Miklós** polgármester a találkozó alkalmával beszámolt arról, hogy Zalakomár azon ritka települések közé tartozik, ahol nem csökken, hanem nő a gyermek létszám, tehát az iskolabővítés már nem odázható el. **Veér Miklós**, a térség országgyűlési képviselője példabeszédünk minősítette az önkormányzat helyzetértékelését, gazdálkodását, hiszen erre a célra 38 millió forint saját forrást tudnak letenni. Hegyesiné Orsós Éva ígérettel tett arra, hogy a hivatal mindent meg tesz annak érdekében, hogy az iskolabővítési pályázat sikeres legyen.

A vendégek ezután megtekintették a lakásépítési támogatásból nem régen felépített családi házakat és a közelükben lévő dűledező telepet. A felemás kép nyomán az a véleményük alakult ki, hogy az önkormányzati segítségen túl ennek a problémának a megoldásához is szükség van központi segítségre.

Büki Erzsébet

A Palacsinto Glaszo Franciaországban

1997 tavaszán a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat megyei roma folklór gálát szervezett azért, hogy kiválasszon egy olyan együttest, amely méltóképpen tudná képviselni a megyét és Magyarországot az 1997 novemberében Franciaországban, a Somme megyei Amiensben megrendezésre kerülő nemzetközi filmfesztiválon. A filmfesztivál témája a kisebbségek életének bemutatása, így Magyarországról Jancsó Miklós, Schiffer Pál, Sára Sándor és Daróczi Ágnes cigányokról szóló filmjeit is bemutatták. Ezen filmek illusztrációjaként szerveztek fellépéseket a megye legjobb cigány népzenei játszó együttesének. Ez az együttes a francia-magyar közös zsűri döntése alapján a tiszaböi **Palacsinto Glaszo** lett. Így kerültek a tiszaböiek Franciaországba.

1997. november 11-én indultunk és másnap, 12-én késő este értünk Amiensbe. Itt a szép fogadtatás után elfoglaltuk szállásunkat egy gyönyörű kisváros, *Saint-Riquier* ódon katedrális melletti szállodában.

Másnap megkezdődött az a fellépéssorozat, amit a francia vendéglátóink szerveztek számunkra a megye 14 középiskolájában. Műsorunk a már két

éve, idehaza összeállt a számos helyen előadott dalokból és a roma folklór hangszereinek, jellegzetességeinek bemutatásából állt, mindezt a közönség aktív bevonásával, tapsoltatással, énekeltetéssel, szájbőgőzéssel, tánczással és a cigányok életét bemutató történetekkel, mesékkel színezve. Az első fellépés Amiensben, a Guy Mareschal iskolában volt, ahol az előző napi f-

radtság még látszott a műsoron, de a végére elnyertük a diákok szívét, és a gyerekek átélhették életükben először azt, hogy milyen érzés autogramot osztogatni. Ezt követően minden iskolában ahol jártunk óriási sikere volt a romafolklórnak és a gyerekeknek, már a harmadik dal után felállva tapsoltak a francia diákok. A negyedik dalt választottuk ki arra, hogy megtanítsuk a gyerekekkel. A nótá elindításához előbb meg kellett tanulni négyig számolni cigányul. Ennek óriási sikere volt, majd a Csóré roma kezdetű népdalból az „oj-le-le jálom-álom-álom” részt tanulták meg és ezután már együtt énekelték a dalt az együttesrel. Nagy sikere volt a hangszerbemutatónak, amit a szólistáink külön-külön mutattak be a hangszerről szóló történettel együtt. A legnagyobb sikere a szájbőgőzésnek volt, már menet közben is hallható volt, hogy néhány francia diák igyekszik utánogni a fiainkat. Tehát nem kerülhettük el, hogy megtanítsuk őket egy-két elemére. A következő dalt már a közönség indította, hangos „esz-taba-esz-tab-esz-túb-esz-túb” szájbőgőzés-sel. Az utolsó szám és a zenekar bemutatása után mindenhol el kellett még egyszer énekelni a Csóré roma kezdetű, közösen megtanult népdalt. A fellépések után alig tudtunk a gyerekekkel

összepakolni, és kiszabadulni a „rajongók”, az autogramkérők gyűrűjéből. Ekkor szaladt ki **Farkas Zoli** száján: „Tisztára olyan, mintha mi lennénk a Beatles-ek!”.

Az együttes műsort adott az óceán parti Mers-les-Bainsben, Ailly/Somme-ban, Amiensben, Ailly le Haut Clocherben, Feuquières en Vimeu-ben, Gama-ches-ben, Abbeville-ben, Villers-Bocage-ben, Corbie-ban, Montdidier-ben, Oisemont-ban, Airaines-ben. Felléptek egy igazi kis amiensi bárban és szállásunk helyén Saint-Riquier-ben a Place de Café nevű kávéházban.

Nagyon nagy élmény volt gyermekeink számára a vasárnap, amikor az óceán partjára mentünk kirándulni. Életükben először látták az óceánt. Talán még ennél is csodálatosabb volt, amikor egy délután Párizsban jártunk, és megcsodálhattuk közről az Eiffel tornyot, a Notre Dame-ot, és autóból Párizs egyéb nevezetességeit, majd egy görög étteremben vacsoráztunk. Somme megye városai, tájai is lenyűgöztek valamennyiünket.

Szállásunk nagyon jó volt, barátságos szobákban, a tisztálkodási lehetőségek igen magas színvonalával, a Place de Café minden képzeletet felülmúló vendégszeretettel maximálisan elégedettek voltunk. Nagyon finomakat ettünk szinte mindenhol, ami kis probléma volt az abból származott, hogy ezek a gyerekek, mivel szinte sehová sem jártak még, és nagyon erősen kötődtek az otthoni ízekhez, kezdetben szokatlan volt nekik a francia konyha,

de a második héten már sokkal bátrabban élvezték az itteni ételeket.

A mellénk beosztott francia lány, **Nancy**, hihetetlenül kedvesen, barátságosan kalauzolt bennünket. A gyerekek valamennyien nagyon megszerették, és azt hiszem ő is bennünket.

Tolmácsunk, **Bernadett**, felkészülten látott feladatához (már idehaza lefordította dalszövegeinket, műsorfüzetünket) és a két hét alatt messze emberfeletti koncentrációt igénylő feladatának tökéletesen eleget tett.

Sofőrünkben, **Lajosban**, a gyerekek is és mi felnőttek is igazi baráttra találtunk.

Kísérőnk, **István**, nagyon sokat segített a művészi munka tökéletesítésében, és professzionista operatőri munkájának köszönhetően igen jó anyagot készített az egész turnéről, amiből remélem, nagyon jó filmet lehet készíteni.

A turné végén valamennyi gyerek elégedett és boldog volt azért, amit az út során élményként és anyagiakban kaptak. Pénzüik javarészét hazahozták, szeretteiket ajándékokkal halmozták el.

Köszönjük a nagyszerű élményt mindazoknak, akik segítettek: **Farkas Flóriánnak**, az OCKÖ elnökének, **Paksi Évának**, az Oktatási és Továbbképzési Központ vezetőjének, **dr. Pálfi Miklósnak**, a szolnoki cigány kisebbségi önkormányzat elnökének és iskolánk igazgatójának, **Csillei Bélának**.

Külön köszönet **Bali István** úrnak a turnénk megszervezéséért.

Imrei István
pedagógus

A Palacsinto Glaszo (a palacsinta hangja) fiatal cigány zenészekből álló csapat, mely Magyarországról jött. Az Amiens-i Nemzetközi Filmfesztivál (melynek fő témája a kisebbségek védelme volt), valamint a Somme megyei Önkormányzat kulturális osztálya által szervezett „kis színpad” keretén belül számos hagyományos, folklór zenét játszó együttes lépett fel a megyében. A programban vettek részt a Palacsinto Glaszo együttes is, akit a megye iskolái látnak vendégül egy hétig.

Ez nem egy szokványos csapat: öt zenész (négy fiú és egy lány),

Őt kísérő (sofőr, technikus, műsorvezető, tolmács) érkezett Magyarországról és egy nagy erejű, remek hangulatú koncertet adtak az ailly-le-haut-clocher-i iskola és **Pottelain** énektanár meghívására. 280 gyerek lelkesen tapsolt, és nagy szeretettel fogadta a fiatal zenészeket, akik akárcsak ők, még diákok. Az együttes délelőtt a mers-les-bains-i iskolában lépett fel, ahol a fellépő gyerekek először életükben megpillanthatták a tengert.

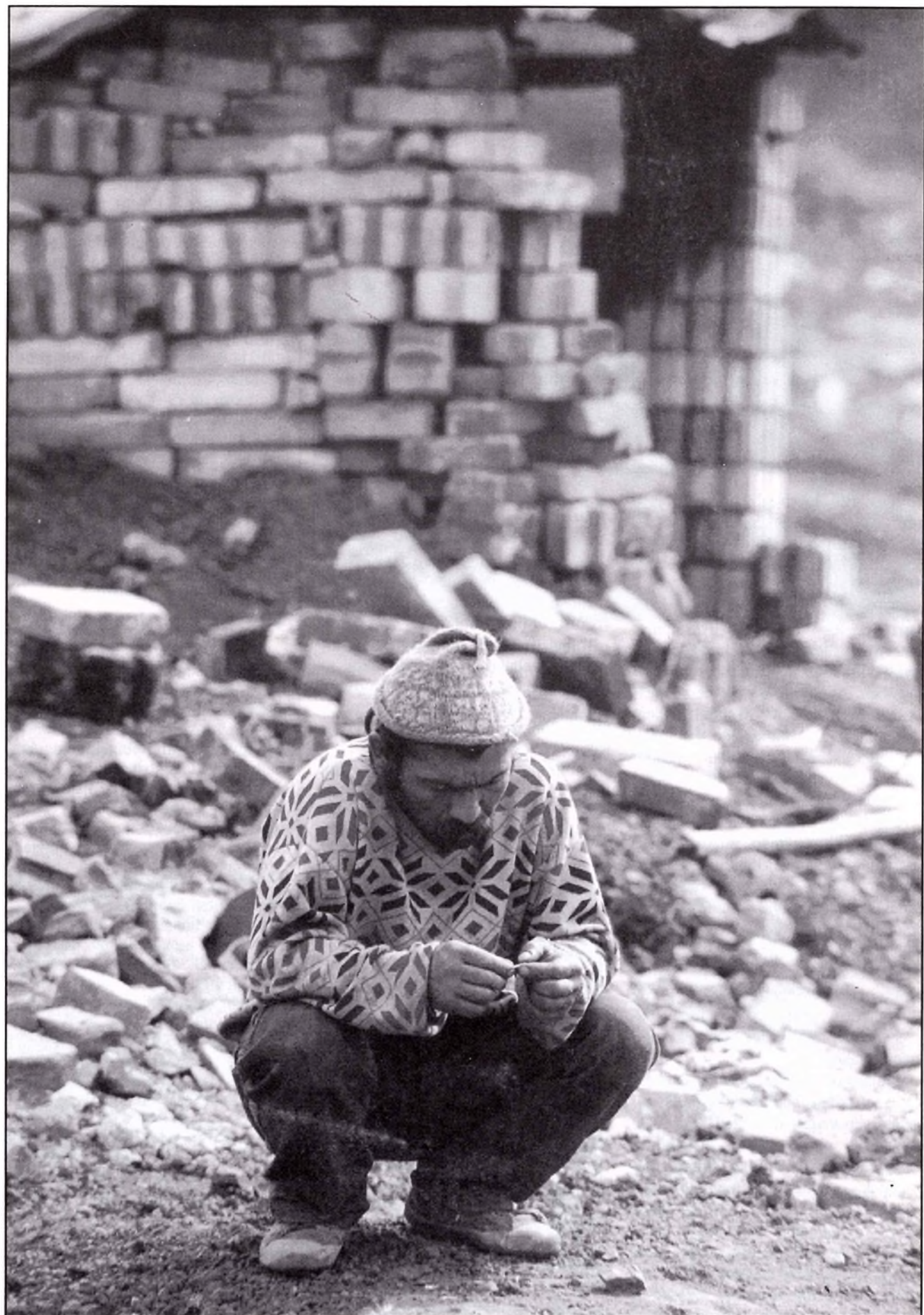
A palacsinta hangja

Az együttest egy alternatív (Freinet típusú) iskola diákjai alapították 3 éve, egy magyarországi faluban, Tiszabón. Ebben az iskolában a diákok 10 éves koruktól kezdve a zenére nagy hangsúlyt fektető oktatási rendszerrel találkozhatnak. A Glaszo cigányul hangot jelent, a palacsinto szó crepe-et (franciául) takar, ez az iskolai újság neve is.

A turné után az együttes tagjai folytatják tanulmányaikat a „Roma Esély” Szakiskolában, Szolnokon. Talpraesetten és rátermetten játszottak érdekes hangszereken: a gitáron, a tamburán, a mandolinon, de használtak ennél különösebb és szegényebb hangszereket is, amik a háztartásban megtalálhatók: alumínium kanna, kanalak, és teknő.

Mint a vándorló és „éneklő” népek, a cigányok is szeretnek táncolni, mely mindig is jelentős szerepet töltött be az életükben, összefonódva a dalaikkal. „A cigányok mennek a hosszú úton” (Báro lungo drom), így szól az egyik daluk. Fiaik eljöttek Picardie-ba. Látták a tengert és felfedezték a francia konyha általuk nem is sejtett sokszínűségét. A ponthieu-i gyerekek pedig vége láthatatlan sorokban aláírásokat kértek a zenészektől.

(Le Courrier Picard
1997. november 19.)

A siker megtévesztő látszata

A koldulás ténye mindig szimbolizál valamit, hiszen kiegyensúlyozottabb gazdasági korszakban nemigen látni koldust, átmeneti időszakokban, válsághelyzetekben annál inkább. De ugyanígy kifejező lehet az is, hogy a bankárok, menedzserek önjavadalmazása milyen méreteket ölt. De van-e közgazdasági értelme a csillagászati jövedelmeknek, és ha van, egyáltalán el lehet-e fogadtatni a közvéleménnyel? És ez a kérdés köznap formában is megfogalmazódik. Mert bár boldoguljon ki-kí tehetsége, ügyessége, üzleti rátermettsége alapján, de a követhetetlen jövedelmek csak akkor tekinthetők igazán jogosultnak, ha az úgynevezett jövedelemtermelő tevékenységek nem károsítják a társadalmat. A gyakorlat viszont azt mutatja, hogy – mivel sem az állam, sem a nagyjövedelműek nem törődnek vele – a kommunális létesítmények lepusztulnak, a városok belső negyedei gettókká zárlanak, a közösségi vállalkozások rendre megszűnnek, az iskolák színvonala, anyagi ellátottsága vésszesen romlik.

Korosztályok a társadalom periferiáján

Ám mindettől függetlenül mégis igazi sikertörténetről hallhatunk, amelyben már az sem igazán meglepő, ha egyes politikusok azt állítják: az ország az elmúlt három évben egyre inkább stabilizálódott. Ebben legfeljebb csak az a zavarba ejtő, hogy ennek kézzelfogható jeleit az állampolgárok többsége nem érzékeli. Vagy esetleg csak akkor, ha nem veszik figyelembe a realitásokat. Mert ha valóban igaz lenne az a kijelentés, hogy például az infláció mérséklődik, minden bizonnyal a társadalom fele nem élne a létminimum közelében. Vagy azt sem

kellene megemlíteni, hogy a nyugdíjasok és az ifjúság már-már olyan árat fizet az átalakulásért, ami egyik pillanatról a másikra korosztályokat sodor a társadalom periferiájára. A tényekhez pedig hozzátartozik az is, hogy másfél milliónál több állampolgár a minimális létfenntartáshoz szükséges jövedelemhez is egyre nehezebben jut hozzá. S mindez nem csupán egyéni drámákat, hanem könnyen katasztrófát idézhet elő. Ez alól még az sem ad felmentést, hogy a sokkal több látszati, mint valódi siker felsorolása mellett egyre több szó esik a bizalom fontosságáról.

A szegénység vámszedői

Csakhow az állampolgárok – éppen a korábbi évek keserű tapasztalatai miatt – a bizalmat igen szűken mérik. Legalábbis addig, amíg a tények helyett kénytelenek beérni a vélt vagy valós sikerek felsorolásával. A bizalmat ugyanis aszerint osztják, hogy az általuk választottak képesek voltak-e azzal a lehetőséggel élni, ami rendelkezésükre állt. Ezt pedig nem a szavak és a különféle szövegek alapján értékelik. Mint ahogyan az is nyilvánvaló, hogy a hallgató többség ugyanúgy látja a felső rétegek látványos gazdagságát, mint a szegénység határ alá csúszottak reménytelen vergődését. Mindezek viszont olyan tragikus hatású élményt jelentenek, amely csak erősítheti a bizonytalanságot. A kényszerű beletörődést abba, hogy úgysem lehet semmin változtatni. Sem a koldulásból élők létszámát nem lehet csökkenteni, sem azokét, akik a szegénység vámszedőiként lesznek gazdagok.

Ezért fölösleges is szóvá tenni, hogy a növekvő terhek mennyire változatos formában törnek fel-

színre. És ezúttal sem csupán a terjedő erőszakra kell gondolni, hanem annak a magatartásnak a megerősödésére, amely a céltalan agresszióban ugyanúgy megjelenik, mint a megállíthatatlan önpusztításban. *Mintha napról napra emelkedne – nemtől és kortól függetlenül – az úgynevezett belső száműzöttek száma. Akár gyerekekről van szó, akik adóssághént öröklék a gazdasági és lelki szegénységet, az érzelmi ürességet, a megalázottságot és a távlatatlanságot. Akár felnőttekről, akik nem látnak reményt az újrakezdésre. Ám a rombolásnak nincs erkölcsé, mint ahogyan különösebben mély ideológiája sincs.*

„... van mindaz, ami nincs”

A hit – mint tudjuk – hegyeket mozgat, csak éppen az nem mind egy, hogy milyen a valóságos tartalma. Mert ahogyan vakhitről is beszélhetünk, ugyanúgy elképzelhető az is, hogy reménytelenül bíznunk olyan lehetőségekben, amelyek sohasem igazolódhatnak. A köznap példák sokasága bizonyíthatja mindezt. A legegyszerűbb kérdés is úgy merül fel, hogy tényleg sokkal jobb lesz-e nekünk, ha elkezdünk hinni abban, hogy egyre jobban mennek a dolgok. A siker kapujában állunk, és már csak néhány hónap kell ahhoz, hogy a változást mindenki érzékelje. Ha viszont minduntalan örülnénk mindannak, ami van, és ha eljátszanánk, hogy van mindaz, ami nincs, akkor lassacskán valamennyien jobban éreznék magunkat. Dehát ez nyilvánvaló önbecsapás, és szemfényvesztés is egyben. Vagyis a siker megtévesztő látszatáról van szó.

Dr. Kerékgyártó T. István

Az özvegyi nyugdíjról

Az özvegyi nyugdíj rendszerét az 1998. január 1-jével hatályba lépő 1997. évi LXXXI. sz. törvény, és annak végrehajtási rendelete átalakította. Ennek egyik lényeges eleme:

„Az özvegyet 1998. január 1. előtt elhunyt, nyugdíjjogosultságot szerzett házastársa jogán 20%-os mértékű özvegyi nyugdíj illeti meg, a saját jogú öregségi, rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíján felül, nyugdíja összegére tekintet nélkül.”

A 20%-os mértékű özvegyi nyugdíj összegét az elhunyt házastársnak abból a saját jogú nyugellátásából kell meghatározni, amely őt 1997. december 31. napján megillette volna. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy pl. a 10 évvel ezelőtt elhunyt házastárs akkor megállapított nyugdíjának összegét növelik a nyugellátások évenkénti emelésére előírt szabályoknak megfelelő összeggel; ennek 20%-a az özvegyi nyugdíj.

További rendelkezés: az 1998. január 1. napjától járó 20%-os mértékű özvegyi nyugdíjat az 1998. január 1-jétől történő emelés szempontjából 1998. január 1-jét megelőző időponttól megállapított nyugellátásnak, baleseti hozzátartozói nyugdíjnak kell tekinteni. E szabályból következők:

„Az előbbiek szerint 20%-os mértékű özvegyi nyugdíj összegére is alkalmazni kell az 1998. január 1-jétől általánosan elrendelt 19%-os mértékű nyugdíjemelést.”

A 20%-os mértékű özvegyi nyugdíj alapjául szolgáló, az elhunytat 1997. december 31-én „megillető” saját jogú nyugdíj összegének újbóli kiszámítása rendkívül munkáigényes. Annak ellenére, hogy a Nyugdíjfolyósítási Igazgatóság a legkorszerűbb számítástechnikával rendelkezik. A munkálatok a döntéshozatalt követően nyomban megkezdődtek, a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság azonban az érintettek megértését és türelmét kéri, mivel előreláthatóan a január havi özvegyi nyugdíjat késedelemmel, az is elképzelhető, hogy csak február vé-

gén, a februári ellátással együtt tudják majd kézhez venni.

A házastárs 1998. január 1-je előtti – bármikori – elhalálozása esetén nem kell kérnie az özvegynek a 20%-os mértékű özvegyi nyugdíj megállapítását, illetve folyósítását, ha korábban már részesült özvegyi nyugdíjban, annak folyósítása azonban a saját jogú nyugellátása összege miatt szünetel. Ugyanez vonatkozik arra az esetre is, ha a saját jogú nyugellátást özvegyi nyugdíjjal, baleseti özvegyi nyugdíjjal, az egyes naptári évekre meghatározott összeghatárig egyesítve folyósítják. (Az ugyanis, hogy korábban ki részesült özvegyi ellátásban, a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság nyilvántartási rendszerében megvan.)

A Nyugdíjfolyósító Igazgatóság 1998. január 1-jétől kezdődő hatállyal KÜLÖN KÉRELEM NÉLKÜL, hivatalból állapítja meg az emelést, az egyesített ellátások esetében az érintettre legkedvezőbb szabályt alkalmazva. A megállapításról az Igazgatóság határozatot hoz, s azt megküldi az özvegy számára is.

Az, aki 1998. január 1-je előtt megözvegyült, és nem igényelte még az özvegyi nyugdíj megállapítását, ez iránti igényét a lakóhely szerinti illetékes megyei (fővárosi) nyugdíjbiztosítási igazgatóságánál kell, hogy benyújtsa, ha a jogszerző, elhunyt házastárs már nyugdíjban részesült, a Nyugdíjfolyósító Igazgatóságnál kell kérni az özvegyi nyugdíj megállapítását.

A házassági pótlékról

Házastársi pótlékra, valamint házastárs utáni jövedelempótlékra 1997. december 31-ét követő időtől új jogosultság nem állapítható meg. Nem zárja ki magát a házastársi pótlékra való jogosultságból – ha a nyugdíjra jogosultság feltételei megvannak nála – az, aki 1998. január 1-jét megelőző időpont lehet akár 1997. december hónap valamelyik napja, akár 28-a is. (A szociális igaz-

gatásról és ellátásról szóló törvény módosításáról rendelkező 1997. évi LXXIV. törvény alapján, ha a feltételek fennállnak, a házastársat a települési önkormányzat az „időskorúak” járadékában részesítheti.)

A nyugdíjazás legkedvezőbb időpontjáról

A nyugdíjazás időpontjának megválasztása különös figyelmet érdemel. (A kereskedők, egyéni vállalkozók általában ezt a következő naptári év első napjára tervezik.) A nyugdíjak évenkénti emelésére vonatkozó szabály szerint a minden év január 1. napjától elrendelt nyugdíjemelésben azok részesülnek, akiknek nyugdíját a megelőző naptári évben állapították meg. Ezért nem részesülhet az 1998. január 1-jétől járó 19 %-os mértékű nyugdíjemelésben az, aki nyugdíjának megállapítását 1998. január 1-jével kéri. Azok tehát, akik elhatározzák a nyugdíj igénybevételét – és természetesen a nyugdíjemegállapításhoz szükséges feltételekkel rendelkeznek – a nyugdíjemegállapítás kezdő napját legkésőbb 1997. december hónap valamelyik napjában – mondjuk 27-ében – jelöljék meg. Ez esetben a megállapított nyugdíjuk összegére január 1-jétől kezdődően 19 %-os emelést kapnak.

A nyugdíj megállapításához nem kell lemondani az iparjogosítványról, illetve az egyéni vállalkozói igazolványról. A nyugdíjemegállapítás kezdő napjától, ha a tevékenységet tovább kívánják folytatni, a saját jogú öregségi, rokkantsági nyugdíjas iparos, egyéni vállalkozó kiegészítő tevékenységet folytatónak minősül, s mint ilyen havi 10%-os mértékű baleseti járulékfizetésre kötelezett. E változásról, annak megtörténtét követő 15 napon belül a nyilvántartási törzsszámra hivatkozással bejelentést kell tenni a területileg illetékes egészségbiztosítási pénztárhoz (kirendeltséghez).

Miénk a Salgótarjáni Családi Ház

Negyedik éve lakom az Ádám Zsigmond Nevelőotthon Családi Házában. Házunk kétszintes, 200 m²-es, közvetlenül a főút mellett helyezkedik el. A város központjától mintegy 1 kilométerre található. Az épület mellett kis kert, virágokkal, zöldségekkel – magunk műveljük. Az udvaron élnek a gyermekek kedvencei, két kutyánk: Pepi és az írszetter, Mary. A ház alsó szintjén található a konyha, élelmiszerraktár, tágas ebédlő és a széles nappali. Felfelé haladva a lépcsőn elérkezünk az emeleti folyosóra, ahol könyvespolcok vannak. Itt található a három „ifjúszóba”, egy gyermekszoba, a felnőttek részére kialakított szoba kis irodahelyiséggel és természetesen a vízblokkok.

Házunkban jelenleg 13 gyermekkorú van. Hét fiú és hat leány. Valamennyi-

en diákok vagyunk, Salgótarján különböző iskoláiban tanulunk. Egy fiú a szécsényi Mezőgazdasági Szakközépiskolában, én Bátontyterenyén a Váci Mihály Gimnáziumba járok.

Otthon hat felnőtt segíti a mindennapjainkat. Legtöbbször a beindulás óta itt dolgoznak. **Judit néni** a házvezető nő, a kezdetek óta irányítja a házat, a csoportot. **Endre bácsi** – vagy ahogyan mi hívjuk *Fater*, az egyetlen férfi dolgozó. **Mami** a legidősebb, nagyon házas asszony. **Icüs** – a *Drága*, a kisebbeknek Ica néni – akivel mindig finom falatokat sütünk, főzünk. Komolyságával, megfontoltságával sokat segít. **Marika néni** – avagy *Macur* – sportos alkat, ő a fő bevásárló. A hatodik ember **Ildi néni**, mindig vele tanulunk, sokat segít egyéni problémáinkat megoldani,

vidám hangulatával szint visz a házba.

Tanév alatt délutánonként mi is tanulunk, majd közösen elkészítjük a vacsorát. Van, amikor csak mi, egyedül készítjük el a menüt. Hét végén nagy a jövő, menés. Szinte mindenki itthon van. Közösen takarítunk, ápoljuk a kertet, a ház környékét, sütünk-főzünk. Vasárnap délután már a hétfői napra készülünk. A hétvégeken változatos programjaink vannak: kirándulunk, sportolunk, zenét hallgatunk, közösen játszunk. Nyáron sokat nyársaltunk.

Írásommal szerettem volna betekintést nyújtani hétköznapijainkba. Remélem, sikerült megismertetni szűkebb környezetemet, otthonomat: a Családi Házat.

Radics Éva

Antoine de Saint-Exupéri

A kis herceg (részlet)

– Légy szíves, szelídíts meg! – mondta (a róka).

– Kész örömet – mondta a kis herceg –, de nem nagyon érek rá. Barátokat kell találnom, és annyi mindent meg kell ismernem!

– Az ember csak azt ismeri meg igazán, amit megszeli – mondta a róka. – Az emberek nem érnek rá, hogy bármit is megismerjenek. Csupa kész holmit vásárolnak a kereskedőknél. De mivel barátkereskedők nem léteznek, az embereknek nincsenek is barátaik. Ha azt akarod, hogy barátod legyen, szelídíts meg engem.

– Jó, jó, de hogyan? – kérdezte a kis herceg.

– Sok-sok türelem kell hozzá – felelte a róka. – Először leülsz szép, tisztas távolba tőlem, úgy, ott a fűben. Én majd a szemem sarkából nézlek, te pedig nem szólsz semmit. A beszéd csak félreértések forrása. De minden áldott nap egy kicsit közelebb ülhetsz...

Másnap visszajött a kis herceg.

– Jobb lett volna, ha ugyanabban az időben jössz – mondta a róka.

– Ha például délután négykor érkezel majd, én már háromkor elkezdek örülni. Minél előrébb halad az idő, annál boldogabb leszek. Négykor már tele leszek izgalommal és aggodalommal; fölfedezem, milyen drága kincs a boldogság. De ha csak úgy, akármikor jössz, sosem fogom tudni, hány órára öltöztessék díszbe a szívemet... Szükség van bizonyos szertartásokra is.

– Mi az, hogy szertartás? – kérdezte a kis herceg.

– Az is olyasvalami, amit alaposan elfelejtettek – mondta a róka. – Attól lesz az egyik nap más, mint a

másik, az egyik óra különböző a másiktól. Az én vadászaimnak is megvan például a maguk szertartása. Eszerint minden csütörtökön elmennek táncolni a falubeli lányokkal. Ezért aztán a csütörtök csodálatos nap! Olyankor egészen a szőlőig elsétálok. Ha a vadászok csak úgy akármikor táncolnának, minden nap egyforma lenne, és nekem egyáltalán nem lenne vakációm.

Így aztán a kis herceg megszeli a rókát. S amikor közeledett a búcsú órája:

– Ó, – mondta a róka. – Sírnom kell majd.

– Te vagy a hibás – mondta a kis herceg. – Én igazán nem akartam neked semmi rosszat. Te erősködöttél, hogy szelídítselek meg.

– Igaz, igaz – mondta a róka.

– Mégis sírni fogsz! – mondta a kis herceg.

– Igaz, igaz – mondta a róka.

– Akkor semmit sem nyertél az egészel.

– De nyertem – mondta a róka. – A búza színe miatt – majd hozzáfűzte. – Nézd meg újra a rózsákat. Meg fogod érteni, hogy a tiéd az egyetlen a világon. Aztán gyere vissza elbúcsúzni, s akkor majd ajándéku elárulok neked egy titkot.

A kis herceg elment, hogy újra megnézzé a rózsákat.

– Egyáltalán nem vagytok hasonlóak a rózsámhoz – mondta nekik. – Ti még nem vagytok semmi. Nem szelídített meg benneteket senki, és ti nem szelídítettetek meg senkit. Olyanok vagytok, mint a rókám volt. Ugyanolyan közönséges róka volt, mint a többi száz- meg száz-ezer. De én a barátomná tettem, és

most már egyetlen az egész világon.

A rózsák csak fészengtek, ő pedig folytatta:

– Szépek vagytok, de üresek. Nem lehet meghalni értetek. Persze egy akármilyen járókelő az én rózsáimra is azt mondhatná, hogy ugyanolyan, mint ti. Holott az az igazság, hogy ő egymaga többet ér, mint ti valamennyien, mert ő az, akit öntözgettem. Mert ő az, akire búrát tettem. Mert ő az, akit szélfogó mögött óvtam. Mert róla öldöstem le a hernyókat (kivéve azt a kettőt-hármat, a lepkék miatt). Mert őt hallottam panaszkodni meg dicsekedni, sőt néha hallgatni is. Mert ő az én rózsám.

Azzal visszament a rókához.

– Isten veled – mondta.

– Isten veled – mondta a róka. – Tessék, itt a titkom. Nagyon egyszerű: jól csak a szívével lát az ember. Ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan.

– Ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan – ismételte a kis herceg, hogy jól az emlékezetébe vesse.

– Az idő, amit a rózsádra vesztegettel: az teszi olyan fontossá a rózsádat.

– Az idő, amit a rózsámra vesztegettem... – ismételte a kis herceg, hogy jól az emlékezetébe vesse.

– Az emberek elfelejtették ezt az igazságot – mondta a róka. – Neked azonban nem szabad elfelejtened. Te egyszer s mindenkorra felelős lettél azért, amit megszeli. Felelős vagy a rózsáért...

– Felelős vagyok a rózsámért – ismételte a kis herceg, hogy jól az emlékezetébe vesse.

F E J T Ö R Ö K

Kedves Gyerekek!

Ha a napokban bekopog az ablakotokon Télapó, hátán teli puttonnyal, fogadjátok szeretettel! Az alábbi betűket rakjátok össze helyes sorrendbe, és megtudjátok, hogy mi mindent rejt a teli puttony?!

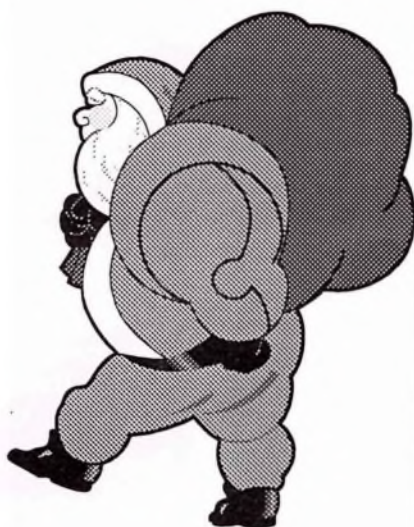
VNÉESKÖPKY

KÁTUÓTAJÉ

BHJSAABAA

ZLNACOKSOUR

OCKLSODÁÉ

Tegyél bele egy betűt!

Ha szóközbe beraksz egy betűt, új szavakat kapsz!

KENŐ + =

LOMOS + =

KEREK + =

LENYEL + =

KOCA + =

FOGALOM + =

Ha a keretben lévő számokat olyan logika szerint csoportosítjátok, hogy az 5 és a 9 alkot párt, melyek lesznek a további párok?

Küldjétek be ezeket a párokat, és indokoljátok meg, miért illenek össze?

	11	40	24	
29	5	19	28	
0		23	30	
	9		27	

Kettőből négyet!

Az alábbi két közmondás hibás! Alakítsátok át úgy, hogy négy jó közmondást kapjatok!

*A lónak négy lába van,
úgy alussza álmát.*

*Itt a kezem, mint a miskolci
kocsonyában a béka.*

Játék a szavakkal

Téli délutánokon, estéken, amikor már korán sötétedik és már behúzódtatok a jó meleg szobába, érdekes, emlékeztetőjlesztő játék a következő:

Anyu mond egy szót, apu megisméli és még egy szóval kiegészíti. Te elmondod sorrendben a hallott két szót, de még egyet teszel hozzá. Testvéred folytatja, majd ő is rak hozzá egy szót. Majd kezdődik előről. Aki a hosszú szóláncot nem tudja elmondani kiesik. Az győz, aki utoljára is emlékszik a mondott szavakra.

Jó szórakozást kívánunk a rejtvényfejtéshez!

Az oldalt összeállította: Bujdosó Jánosné

Segítsen, hogy segíthessünk!

Alapítványunkhoz sok fiatal fordul ösztöndíj-támogatásért. Olyan fiatalok, akik szeretnének tanulni, képezni magukat, de szociális helyzetük miatt ez egyre nehezebb.

Nekünk is egyre nehezebb azt válaszolni, hogy sajnos anyagi lehetőségeink korlátozottsága miatt nem tudunk segíteni. De ha Ön segít nekünk, akkor a saját gyermekén segít. Ha Ön segít, akkor nekünk nem kell nemet mondanunk.

Bármilyen összegű befizetést köszönettel vesszünk. Mi 100 forintnak is örülni fogunk. A befizetett összegről igazolást adunk, így Ön adóalapjából levonhatja.

Bankszámlaszámunk:

**MTB Rt., Szolnok Megyei Igazgatósága,
„Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány,
11501103 10006117**

Köszönettel az Alapítvány leendő támogatottjai nevében:

**Paksi Éva
az alapítvány titkára**

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot
..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

**Előfizetési díj egy évre: 480 Ft,
fél évre: 240 Ft**

A megrendelőlapot és az előfizetés díját
a szerkesztőség címére kell eljuttatni:

5000 Szolnok, Aranka utca 3.

Telefon:

06-60/387-293

Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.

Megrendelőink között
az év végén ÉRTÉKES
vásárlási utalványokat
sorsolunk ki!

LD

„LUNGO DROM”

INFORMÁCIÓS SZUPERSZTRÁDA

1997. szeptember 25-től működik a Roma Page magyar és angol nyelven. A létrehozó Kurt Lewin Alapítvány célja, hogy a magyarországi romákkal foglalkozó intézmények, szervezetek minél hatékonyabb megjelenése legyen biztosítva az interneten.

Címünk: <http://www.romapage.c3.hu>

Információk felhelyezésére mód van személyesen: minden csütörtökön 10.00-12.00-ig a Budapest II., Filér u. 21. III/6. szám alatt vagy levélben (ugyanezen címen), illetve e-mail-en keresztül: ligetigy@a.c3.hu.

JOGVÉDŐ IRODÁK

**Nemzeti és Etnikai Jogvédő Iroda
(vidéki irodák: Eger, Miskolc)**

Irodavezető: Dr. Furmann Imre

Cím: Budapest Pf. 453/269

Telefon: 322-1491

Szolnoki Kisebbségi Jogvédő Iroda

Irodavezető: Dr. Pálfi Miklós

Cím: 5000 Szolnok, Szapáry út 19.

Telefon: 06-56/420-110

Cigányok Jog- és Érdekérvényesítő Irodája

Irodavezető: Dr. Kosztics István

Cím: 7600 Pécs, József A. u. 4.

Telefon: 06-72/325-558

**Roma Parlament Konfliktusmegelőző és
Jogvédő Irodája**

Irodavezető: Dr. Pánczél Márta

Cím: 1084 Budapest, Tavaszmező út 6.

Telefon: 06-1/313-18-87

**Roma Polgárjogi Alapítvány Jogvédő Iroda
(vidéki irodák: Miskolc, Pécs, Debrecen)**

Irodavezető: Horváth Aladár

Cím: Budapest VIII. Ferenc krt. 22.

Tel: 06-1/218-64-76

LAPTERJESZTŐKET KERESÜNK!

Érdeklődni személyesen vagy telefonon lehet:
5000 Szolnok, Aranka u. 3. Tel.: 06-60/387-293.

A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány 1997. december 4-i kuratóriumi ülésének döntései

Pályázó szervezet	Megítélt támogatás	Vissza nem térítendő támogatás	A program leírása
Lungo Drom Országos Érdekvédelmi Cigány Szövetség, Szolnok	3.000.000 Ft + 1.000.000 feltételeSEN	300.000Ft	Foglalkoztatási - fejlesztési projekt
Szolnoki Kisebbségi Jogvédő Egyesület	700.000Ft	700.000Ft	„Cigánypolitikus” képzés
Phralipe Tagszervezet, Taktaszada	Elutasítva		Roma Érdekvédelmi Szabadegyetem
Phralipe Tagszervezet, Mezőcsát	Elutasítva		Roma Érdekvédelmi Szabadegyetem
Cigány Vezetők Szakmai Egyesülete, Nyíradony	Elutasítva		Közéleti képzés
Pentru Noj Kaposvári Cigány Szövetség	300.000Ft	300.000Ft	Közéleti képzés
Cigány Kisebbségi Önkormányzat, Kazár	Elutasítva		Előadásssorozat a kazári cigányok integrálódásáért
Etnikai Fórum Pécsi Szervezete	400.000Ft	400.000Ft	Közéleti képzés
Független Demokratikus Cigány Szervezet Szekszárd	380.000Ft	380.000Ft	Vállalkozóképzés
Fejér Megyei Cigányok Független Szövetsége, Székesfehérvár	Elutasítva		Vállalkozóképzés
Cigány Kisebbségi Önkormányzatok Somogy Megyei Társulása, Barcs	Elutasítva		Közéleti képzés
Magyarországi Roma Parlament, Budapest	530.000Ft	530.000Ft	„Fórum” Párbeszédssorozat
Somogyi Roma Nők Egyesülete, Ötvöskőnyi	Elutasítva		Közéleti képzés
Romano Glaszo Cigány Egyesület, Budapest	410.000Ft	410.000Ft	Közéleti képzés
Összesen:	6.720.000Ft	6.720.000Ft	

Kállai Ernő alkotása

